Զ. Տ ԼՐԻ 1703 ԹՈՒԼԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 7 ՀՈԴԻ 1382 — Հ. Տ. 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1889 — Ն. Տ. 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1889 — ՀԻՋՐ. 2 ՍԷՖԷՐ 1307 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԳՐՈՒՄ ԵՎ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՊԵՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՎԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԳՆԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿԱՆԵՐ

Կ. Պոլսոյ հասցէով Տարեկան գնակոչեան արժէքը	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Երեքամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան » »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներէ տարեկան գրանց	36
» » Վեցամսեայ »	28

Դուրս զրկուած յրագրաց համար ետքէ Տրորենութեան վրայ կ թղթագրութեան զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չարձրի՝

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1889

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՂԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Թաղային վարժարանաց մէջ յառաջդիմութեան նշաններն ամենափոքր ակնկալուած արդիւնքը չէ տուած. Այն վարժարաններ որք տեղային նըպաստաւոր տարերաց գործակցութեամբ արդէն բարւոք ճամբու մէջ էին, կը շարունակեն ի նոյն, և այն վարժարաններ որք բարեկարգութեան կարօտ էին, նոյն կարօտութիւնն այժմ ևս կը զգան գուցէ առաւել քան երեք տարի յառաջ։ Բայց Ս. Խաչի տօնը կուգայ յիշեցնել մեզ թէ այս սուրբ անուան նուիրեալ ազգի մը վարժարանք կան ի Սկիւտար որք գովելի բացառութիւն կը կազմեն։ Տարիէ մ'ի վեր զարմանալի կիրպարանափոխութիւն մը կը տեսնենք Սէլամսըզի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ արական և իգական վարժարանաց վրայ։ Նոր Հոգաբարձութիւն մը կարող եղած է այս կրկին հաստատութիւններն հանել անկեալ վիճակէն ուր տարիներէ հետէ կը մնային՝ Սկիւտարցւոց մէջ համոզում գոյացնելով թէ Ս. Խաչի վարժարաններէն արդիւնք չի կըրնար սպասուիլ։ Աշակերտաց մասնաւոր մասը ցրուած էր, կամ ուրիշ վարժարաններ յաճախելով, և կամ պարզապէս փողոցները թափառելով։ Երբ այս Հոգաբարձութիւն պաշտօնի ձեռնարկեց, 170 աշակերտներ գտաւ երկու սեռէ։ Սոքա հիմա 300է աւելի են, 200 աշակերտք և 120 աշակերտուհիք։ Տարի մը յառաջ այս վարժարանք ամսական 2,100 ղրշ.ի ելմտացոյց մ'ունէին, որ այսօր 6,000ի կը մօտենայ, յորմէ 2,500 ղրուշը թաղին մնացեալը կուտայ, քանի մը հարիւրը Ս. Կարապետի Թաղական Խորհուրդը կը վճարէ՝ ի փոխարէն աղքատ աշակերտաց, որք ձեմարանին այրելէն ի վեր կը յաճախեն Ս. Խաչի վարժարանները։ Ամենաթոշակներն որք տարի մը յառաջ հազիւ 400 ղրուշ կուտային, այժմ աւելի քան քառասնամեկ կ'արտադրեն։ Նաեւ ամսական 300 ղրշ. է աւելի կ'առնուի ադքատիկ աշակերտաց «պաշտպաններէն», և 500 ղրուշի չափ ալ ամսական հասոյթ կը գոյանայ արտասովոր միջոցներէ, ինչպէս թատերական ներկայացում, հանդանակութիւն, եւայլն։ Ձեւագիտութեան մասնաւոր դասատուութիւնէ ևս երկու հարիւր ղրուշի չափ բացառիկ թոշակ կ'առնուի։ Այս կարգադրութեանց շնորհիւ, իւր եկամտացոյցը գրէթէ եռապատկելով, նոր Հոգաբարձութիւնը կարող եղած է մեծապէս բարւոքել կրկին վարժարանաց կրթական ընթացքն, ուսուցչական լաւագոյն խմբի մը ձեռամբ աւանդելով բարձրագոյն նախակրթական ուսումներ, և յոյս կուտայ յապագային եւս առաւել յառաջացնելու, եթէ կարենայ մեծագոյն աջակցութիւն գտնել Սէլամսըզի և Ենի-Մահալլէի Թաղային Անտուկներէն։ Այս երկու թաղեր, որք կը բովանդակին Սկիւտարի հայ ժողովրդեան մեծագոյն մասը, չունին ուրիշ հանրային վարժարաններ, և կ'արժէ որ իրենց նիւթական ու բարոյական բոլոր ոյժը տան Ս. Խաչի վարժարանաց յառաջացման։ Այս կրթական յառաջդիմութեան մէջ երկու թաղերու թաղական Խորհուրդներն ևս մեծ բաժին պիտի ունենան հանրային խնդակցութեան՝ եթէ փոքր տանին մեծագոյն հոգածութեամբ սատարել բարեշնչ Հոգաբարձութեան ճգանց։

Գովելի նորութիւն մ'է նաև Մանկապարտէզը, զոր այս Հոգաբարձութիւն բացած է Ս. Խաչի վարժարանաց յարակից Լսարանի ընդարձակ սրահին մէջ։ Աղնուհի Տիկին Գայիանէ Մատակեանի տնօրինութեան ներքև մանկային պարտիզի հրահանգութիւնները գործնականապէս ուսած վարժուհի մը, քաջ ֆրանսագէտ վարժուհիոյ մը հետ, կը վարէ Ս. Խաչի մանկապարտէզն, ուր քսանէ աւելի տղայք, 4-8 տարեկան, կը յաճախեն, և ծնողք սիրով կը վճարեն առ նուազն մէկ մէկ մէճիտիէ ամսաթոշակ։ Տիկին Մատակեան ևս շաբաթն երիցս կ'այցելէ իւր Գատի գիւղի մանկապարտիզին այս կրտսեր քոյրն, որուն զարգացման ոչ նուազ նախանձախնդրութիւն կը ցուցնէ։ Հոգաբարձութիւնն 3,000 ղրուշէ աւելի ծախք ըրած է մանկապարտէզին նախնական պիտոյից համար, և չի դադրիր նոր զոհողութիւններ ընելէ, Սկիւտարի մէջ հաստատ արմատներ բռնել տալու համար այս տունկին, որուն հայ հողի վրայ ևս չքնսելուն չուռճանալուն բանաւոր պատճառ մը չկայ։ Ընդհակառակն, քանի մը ամսուան փորձը ցոյց կուտայ ուշիմ ծնողաց և այս կրթական նորութեան ամեն համակիր դիտողաց թէ մանկապարտէզը միանգամայն հաճելի և օգտակար հաստատութիւն մ'է մանր տղայոց համար, զորս «Վարպետ Տուտուին» ղրկելը չարչարել և խամրեցնել էր պարզապէս։ Մանկապարտէզի մէջ այս փոքրիկ տղայք մանկական երգեր կը սովրին, մարմնամարզական խաղեր կը խաղան, առարկայներ դիտել կը սովրին, այլ և այլ ձեւեր և առարկայներ կը շինեն ու կը գծեն, գրերու և թիւերու վրայ գործնական ձեւերով գաղափարներ կ'առնուն, և ի վերջոյ՝ ընթերցանութեան ու մտային թուաբանութեան կը վարժուին։ Այդ մանկական երգեր ինքնին մէկ մէկ դասն են փրարժութեան և բարոյախօսութեան, քանի որ այլ և այլ կենդանեաց, տարերաց և նիւթոց հանդամանքները կը պատմեն մանկական դիւրընտել ոճով։ Այդ խաղեր տղայոց ֆիզիքական զարգացման պէտքը կը գոհացնեն։ Այդ ձեռագործ զբաղմունք զուարճալի եղանակաւ տղայոց մատները կը վարժեցնեն, և դիտողութեան կարողութիւնը կը զարգացնեն։ Նաեւ երենց ամենօրեայ վարմանց և զբաղմանց մէջ քաղաքավարութեան կանոններուն գործնականապէս կը վարժուին։ Տղայք բան մեծի մասին կ'ախորժին մանկապարտէզն, և այս ամենամեծ գովեստն է որ կարենայ տրուիլ այս կարգի հաստատութեանց։ Ցարդ կարելի չէր եղած չարսէն մինչեւ ուսի տարեկան տղայոց սիրելի ընել օ՛չ «Վարպետ Տուտուն», օ՛չ ալ «Մաղկոցը» կամ «Ինտելլարանն», իւր անխուսափելի վարժապետովն ու վարժապետին օ՛չ նուազ անխուսափելի գաւազանովն։ Եւ երբ մանկապարտէզը նոյն բաներն—և աւելի շատ բաներ—կրնայ սովրեցնել շատ աւելի հաճելի եղանակաւ, պատճառ չկայ որ մեր փոքրիկ տղայքը չյանձնենք մանկավարժական նորագոյն և լաւագոյն սկզբանց համեմատ պատրաստուած վարժուհիներուն և անոնց մանկային պարտէզներուն։

Ս. Խաչի վարժարանաց Հոգաբարձութիւնը խնդակցութեան արժանի է Սեպտեմբերի մէջ այս հաստատութիւնն հիմնել փորձելուն համար։ Լաւ սկզբնաւորութիւն մ'է այս, և կ'արժէ աշխատիլ զայն ի կատար ածելու։ Պէտք է ճոխացնել առարկաներն, և աւելի դասաւորել և կանոնաւորել առարկայից դիտողութիւնն և ուսումը։ Մանկապարտիզի մը պատերը պէտք է ծածկուած լինին տղայոց հետաքրքրութիւնը շարժող առարկայից պատկերներով, քանի որ հետաքրքրութիւնը դիտողութենէն յառաջ կուգայ։ Ծնողներ կան որք իրենց պարզամտութեան մէջ կը կարծեն թէ մանկապարտիզի ընթացքը չափազանց վերացական կամ մանկական է, և թէ հաստատ բան չեն սովրիր տղայք։ Այս ծնողաց համար հաստատ բանն այն անմարսելի մնունդն է, բերանը։ Նոր թէեւ օգտակար հաստատութիւն մը անվարժ ժողովրդի մը մէջ հիմնելու առաջին պայմանն է ըստ կարի ի հաշիւ առնուլ և հաշտեցնել նախապաշարումները։ Մանկապարտիզի վարիչք և վարչուհիք լաւ կ'ընեն եթէ անտես չընեն ընթերցումի, գրի և հաշուի ուսումը, դէթ վեց տարեկանէն վերս։ Կը յիշենք թէ տարիներ յառաջ ի Գում Գափու այս ոճով դպրոց մը բացուեցաւ, ուր, ճշմարիտ պարտիզի մի մէջ, փոքրիկ տղայք առարկայից զուարճալի դասերով կը պատրաստուէին նախակրթութեան։ Բայց ծնողք քիչ քիչ ետ առին իրենց տղայքը, դանդատելով բարձրաձայն թէ ծառ, տերեւ, հող, ջուր, օդ, թըռչուն և այլ այսպիսի ոչինչ բաներ կը սերտեն իրենց զաւակունք, փոխանակ հին պատուական քերականին և ընթերցարանին, առանց որոյ չիք դիտութիւն և յառաջդիմութիւն։ Փափաքելի է, և մեծապէս յուսալի, որ Գատը գիւղի և Սկիւտարի մանկապարտէզք ղերծ մնան այս նախապաշարումէ, և տակաւ զարգանալով եւ արդիւնաւորելով, հետեւելի օրինակ դառնան ուրիշ թաղերու և արուարձանների։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Երեկի սուրհանդակաւ առնուած Փարիզեան լրագիրք ո՛չ այլ ինչ կը պարունակեն բայց եթէ ընարութեանց արդիւնքն։ Հանրապետական լրագիրք ցնծութեան մէջ են. զի Հանրապետութիւնն յաղթական ելաւ այս մեծ պայքարէն. զի յօս ցնդեցան Պուլանժէականաց և Միապետականաց մեծամեծ յոյսերն։ Հինդերորդ անգամ լինելով համարձակ ֆրանսացի ժողովուրդն հրաւիրուեցաւ՝ երեսփոխանական ընդհանուր ընտրութեանց կատարմամբ՝ իւր կարծիքն յայտնելու կառավարական ձեւոյն նկատմամբ, և հինգ անգամուն ալ ստուար մեծամասնութիւն գտնուեցաւ ի նըպաստ կառավարութեան։ Բայց չափաւոր տարբերք զօրացնելով, փքրանացի ժողովուրդը ցոյց տուաւ նաեւ թէ նոյնիսկ Հանրապետութեան մէջ պահպանողական և չափաւոր քաղաքականութիւն մը նախամեծար կը դասէ։

Փարիզէ հեռագիր մը որ երեկ լրագրոյս մամուլը դրուելէն ետքն հասաւ, կը յիշէ պաշտօնական շրջանաթղթի մէջ արտայայտեալ կարծիք մը, զոր նայելով ներքին գործոց նախարար Պ. Քոնսթան Պ. Թեռաւի պիտի յաջողիլ իբրեւ նախագահ, նոր Երեսփոխանութեան գումարուելուն պէս, որ նոյմ. ամսուն տեղի պիտի ունենայ։

Պ. Քոնսթանի համար այսպիսի պաշտօնական յառաջդիմութիւն մը հաւանական է, նկատելով որ Հանրապետութիւնն յաղթականել տալու համար վերջին ժամանակներս ֆրանսական կառավարութիւնն ինչ որ տնօրինեց՝ Պ. Քոնսթանի կորովի և անաչառ ոգւոյն և տնդատ գործունէութեան արդիւնք էր։ Մեծ ցնդափոխութեան «յաղթութեանց կազմակերպիչ» Բառնոյի թոռան օրով, Պ. Քոնսթան ալ Հանրապետութեան «յաղթութեանց կազմակերպիչն» եղաւ, որով չափով որ Հանրապետութեան յաղթանակը կախում կրնար ունենալ կազմակերպութենէ։ Պուլանժէութեան դէմ ծանրագոյն հարուածները տուողն էր Պ. Քոնսթան, և տեսանք որ այդ հարուածներ իրենց նպատակին հասան, քանի որ Պուլանժէի Ֆրանսայէն փախչիլն և Գերագոյն Ատենին դատապարտիլը մեծապէս նպաստեցին Պուլանժէութեան կրած պարտութեան։

Զ'Պ. Քոնսթան ի նախարարապետութիւն կոչելով, կ'երեւի թէ Պ. Քաւնօ վստահ է թէ իշխանութիւնը չափաւոր Հանրապետականաց ձեռքը պիտի մնայ նոր Երեսփոխանութեան գումարումէն ետքն ալ։ Այս ևս կը ցուցնէ թէ չափաւոր հանրապետական տարրը զօրացեալ կը գտնուի, բան մը որ մեծապէս գոհացուցիչ է անշուշտ։

ԴԷՊՔԵՐՆ Ց'ԱՒՍՏՐԻԱ

Ֆրանց Եոզէֆ Կայսր հրամայեց որ պաշտօնական ակնոցոյ մէջ այլ ևս չխօսուի ի Փրակա Թագ դնելու խնդրոյն վրայ։ Այս գաղափար կանխահաս կը համարուի կառավարական մարդոց կողմէ։ Կառավարութիւնն օ՛չ բացարձակ կ'իբացնէ զայն, ինչպէս կը պահանջէին Ձեհէ, օ՛չ ալ բացարձակ կը մերժէ, ինչպէս կը պահանջէին Գերմանք։

Պոհեմիոյ Թագաւորութեան խնդրոյն վիճաբանութիւնն հետեւանք մը ունեցաւ, որ Աւստրիոյ ներքին քաղաքականութեան նկատմամբ կարեւորութենէ զուրկ չէ։ Իշխան Ալոյս Լիխթենշթայն, Աւստրիոյ Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ կենդրոնական կամ գերմանական կղերամիտ կուսակցութեան պետն, հրաժարական տուաւ իւր կուսակցապետական դիրքէն, որով նաեւ ետ առաւ իւր հաշակաւոր դպրոցական ծրագիրն, որ քար դպրոցութեան եղած էր գրէթէ ամեն կուսակցութեանց համար։ Այս ծրագրով Լիխթենշթայնի իշխանը կը պահանջէր ամեն նախակրթարաններն ըստ առաջնոյն դնել եկեղեցականաց ուղղակի տնօրինութեան ներքեւ։ Սատամարի պարտութենէն ետքն, երբ աւստրեան կառավարութիւնը ջանացեր եղաւ ներքին հիմնական բարեկարգումներ իւր ժողովրդոց սիրան իրեն հետ պահել՝ [illegible] բարեփոխութիւն մ'ըրաւ, կաթոլիկ կղերին ուղղակի տնօրինութենէն ազատելով և աշխարհական տնօրինութեան ներքեւ դնելով զայնս։ Լիխթենշթայնի իշխանն, անհաւատութեան ծաւալումէն դանդատելով, կը կարծէր թէ այս ծաւալման դէմ դնելու միակ միջոցն էր նախակրթարանները կղերին յանձնել վերստին։ Թատֆիֆ կոմսին նախարարութիւնը դժկամակութեամբ այժ կուտար այս ծրագրին՝ իւր կղերամիտ կուսակցութիւնները չկորսնցնելու փափաքով, բայց վերջերս ամերիս էր թէ Տեր-Ձեհ կուսակցութիւնը Պոհեմիոյ մէջ վերստին ժողովրդականութիւն չգտնելով դանէր ցորչափ այժ տար կղերամիտ դպրոցական ծրագրին։ Երիտասարդ Ձեհէ, ինչպէս և ազատական Գերմանք, բոլորովին հակառակ են այդ ծրագրին։ Եւ եթէ սոյն խնդրոյ վրայ Ձեհէ յայտնապէս բաժնուէին նախարարութենէն, Թատֆիֆ կոմս կրնար տապալիլ։ Լիխթենշթայնի իշխանն իւր հրաժարմամբ այս դժուարութիւնները կը բառնայ մէջ տեղէն։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Զէրբիւեէ, 25 սեպտ.—Նիքոլա իշխան և Ցանիլս դահաժառանգը Զէթինեէ վերադարձան։ Ի Սերպիա չեռնակրացի գաղթականներուն եղած լաւ ընդունելութիւնն յոյժ հաճելի տպաւորութիւն ըրաւ աստ։

—Մոռէա, 25.— Ռիֆի մարոքցի ընիկները կրակ ըրին Բրոտոսլս անուն սպանիական թնդանօթակրին վրայ, որ պատասխանելով, քանի մը տուներ կործանեց։

—Պերլին, 25.—Վիլհելմ Կայսր վերջնապէս մերժեց Ալզաս-Լոռենցւոց խընդիրքն՝ անցագրաց խիստ կանոնադրութեան մեղմացման մասին։

—Պերլին, 23.— Պիզմարք իշխան միաքը դրեր է «բաց սրտով» խօսիլ Զարին՝ Պուլիարիոյ գործոց վրայ։

—Գաւառաց մէջ, հանրապետական ընտրելոց վրայ յաղթանակ տանելու համար, Պուլանժէականք և Միապետականք հնարք չէ մնացած որ չիորձեն վերջին պահուն։ Բուէարկութենէ հաղիւ մի քանի ժամ առաջ, երբ միջոց չկար օ՛չ մէկ լրոյ ստուգութիւնը փնտռելու, հակահանրապետական գործիչք ամենէն անհաւանական, ամենէն յիմարական լուրերն ու հեռագրերը տարածեր են՝ ժողովուրդն ահաբեկելու և Հանրապետութեան թշնամւոց դիրքը նեռելու համար։ Օրինակի համար, ծանուցուեր է թէ յեղափոխութիւն ծագեր է Փարիզի մէջ, թէ Հանրապետութեան նախագահը մեռեր է, թէ Պ. Քոնսթան ինքնասպան եղեր է, կամ սպաննուեր է, թէ Զօր. Պուլանժէ ի Բալէ ելեր է և Փարիզի վրայ կը քալէ յաղթական, եւն. եւն.

—Մարոքի Կայսեր այցելութիւնը ծովեզերեայ քաղաքներն՝ հանդիսական մեծ դէպքի մը համեմատութիւններն առաւ։ Թրանճէրէ կը հեռագրուի սեպտ. 23ին թէ վեհապետը նոյն օր Թանճէր մնաւ չքեղ հանդիսիւ։ Մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր քաղաքին մէջ։ Օտար դեսպանատունք դրօշներով զարդարուած էին։

Հրեայ հասարակութեան մեծագոյն մասն, առաջնորդութեամբ իրենց բարեւնպաստին, դեղեցիկ բանուած դրօշներով ընդ առաջ ելաւ վեհապետին։ Մարոքի կանոնաւոր զօրքերը բարեւի կեցած էին։ Հեծելազօրաց և սպայակոյտին անցքէն յետոյ, թնդանօթաց արձակմունք ծանուցին Կայսեր ժամանումն, որ ձիու վրայ հեծած մնաւ քաղաք։ Ընդհանուր խանդավառութեամբ ողջունեցաւ Ն. Վեհափառութեան դալուստն, որովհետեւ Կայսեր այցելութիւնն ամեն առկախ խնդրոց լուծման երաշխաւորութիւն մ'է։

Դիտուեցաւ որ սպանիական նաւախումբը Նաւահանդստին մէջ ներկայ չէր այս պահուս։ Կայսեր քաղաք մտնելէն ետքն հասան սպանիական մարտանաւերն, որք թնդանօթաց արձակմամբ ողջունեցին քաղաքն, և բերդէն պատասխանուեցաւ։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՊԱՐԻԶԻ ՓՈՂՈՑԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

(Շար. երեկի թիւին և վերջ)

Մի օր երբ կօնգրէսը արդէն վերջացել էր եւ ես վաղ առաւօտեան գրասենեակս մօտ նստած՝ «Մշակին» թղթակցութիւն էի գրում, պառաւ աղախինս իմ առաւօտեայ թէյը ներս բերելով, յանկարծ դիմում է ինձ հետեւեալ խօսքերով.

—Դուք կարծում էք, monsieur ես չը գիտեմ թէ դուք հասարակ մարդիկ չէք։ Չէ՞ որ ես ամեն բան պարզ տեսնում եմ։ Ես ձեր մասին մինչեւ անդամ ֆոլոյոն խօսում։

—Ինչպէ՞ս թէ փողոցումն խօսում, հետաքրքրվեցայ ես։

—Այո՛, երեկ իմ բարեկամուհին ինձ ասեց, որ ձեր անունը լրագրումն էր գըրված։ Այո՛, նա ինձ այսպէս ասեց. «դուք գիտէք որ այն պարոնը, որը ձեր բնակարանումն է կենում, նա այս օրերս մինիստրի ներկայութեամբ ատենաբանութիւն արաւ։»

Ֆրանսիացու կամ Ֆրանսուհու համար մինիստրի հետ ազգական լինել, մինիստրի հետ ծանօթ լինել, կամ նոյն իսկ մինիստրի ներկայութեամբ խօսել,—դա ամենամեծ պատիւ է։

Բայց իմ արախնու պատասխանը դէպի ինձ հասաւ իր գագաթնակէտին, երբ մի օր իշխան Լուսինեան վերադարձնելով ինձ իմ վիդիոս եւ ինձ տանը չգտնելով՝ թողեց դռնապանին իր այցետոմսը։ Պէտք է տեսնէիք թէ ինչ պատկառանքով եւ ջերմեռանդ երկիւղածութեամբ պառաւ աղախինս ներս բերեց սենեակս, երբ ես երեկոյեան տուն վերադարձայ, յիշեալ այցետոմսը, որի վրա տպված էր Ֆրանսերէն լեզուաւ իշխանի տիտղոսը։

Կարող էք երեւակայել թէ ինչ կարծիք ունէին իմ մասին դռնապանն ու նրա ամուսինը, տեսնելով որ արքայազն իշխաններն անդամ ինձ այցելութիւն են անում։

Մի օր ես պէտք է այցելութիւն գործէի մի շատ յայտնի Ֆրանսիացի գիտնականին եւ պետական մարդուն։ Ի դէպ ասէ՛ պէտք է ասեմ, որ Պարիզում ամենքը շատ վաղ են զարթնում ու շատ վաղ ընդունում հիւրերին, այնպէս որ առաւօտեան 9 ժամին կարելի է արդէն այցելութիւն անել նոյն իսկ ամենարձր հասարակական դիրք ունեցող մարդուն։ Ժամը 8½ին կանչում եմ, ուրեմն, մի ֆիակր եւ պատուիրում եմ նրան տանել ինձ նշանակված հասցէով։

Կառապանս, ինչպէս ինձ թվաց, առանձին ուրախութեամբ թնդացրեց օդը իր մտրակով եւ քշեց իր ձին։ Ես վարձել էի նրան յիշեալ գիտնականի մօտ (որը շատ հեռու էր կենում) միայն գնալ ու գալու համար, բայց այնպէս պատահեց, որ գիտնականը պահեց ինձ իր սենեակում, ինձ հետ խօսակցելով, մօտ 3 ժամ։ Դուրս գալով նրա տնից, ես կարծում էի կառապանի դժգոհ դէմքը տեսնելու, բայց որքան զարմացայ, երբ ընդհակառակն կառապան-քաղաքացու դէմքին տեսայ մի բարեսիրտ ժպիտ և լսեցի նրա բերանից հետեւեալ ներողամիտ խօսքերը։ «Դուք շատ ուշացաք, պարոն, հիմա, ի հարկէ, պէտք է աւելի շատ վճարէք բայց ոչինչ, մի կերպ կը յարմարվենք։»

—Ի հարկէ պատասխանեցի ես։

—Պարզ բան է որ այդ տեսակ երեւելի անձնաւորութեան հետ խօսելով մարդը ժամանակին չի նայի,—շարունակեց արդարացնել ինձ կառապանս, ես էլ գիտեմ որ նա այնպէս ճարտար կերպով է խօսում որ կարելի է յափշտակվել. Vous savez, նա երեւելի մարդ է, նա մի ժամանակ մինիստր է եղել։ Եւ քշելով իր ձին, կառապան-քաղաքացին իր նստարանից անդադար շուռ էր գալիս իմ կողմը և շարունակում էր բացատրել ինձ հռչակաւոր գիտնականի և պետական մարդու արժանաւորութիւններն ու ազգին նրա մատուցած ծառայութիւնները։

—Գիտեմ, բոլորը գիտեմ, պատասխանում էի ես, դանցէք շուտով, եթէ ոչ՝ կուշանանք։

Ցուն հասնելով ես հարցրի ազգասէր կառապանից թէ որչափ պարտ եմ դրան, հաւատացած լինելով, որ նա ինձանից մի 6 կամ 7 ֆրանկ կը պահանջի։

—Է՛հ, մի 5 ֆրանք տուեցէք, բաւական կը լինի, պատասխանեց նա։

Քաղաքացի կառապանս երեւի հարկաւոր համարեց փոքր ինչ զիջում անել ինձ, մտածելով որ չէ կարելի զիջում չանել մի մարդու, որը ծանօթ է այդպիսի երեւելի մարդկանց հետ։

Այստեղ հարկաւոր եմ համարում յիշել Ֆրանսիացու և մի այլ յատկութեան մասին։ Ֆրանսիացին իր հայրենիքից դուրս, առհասարակ, ոչինչ չէ ճանաչում և ոչնչով էլ չէ հետաքրքրվում։ Ես, ի հարկէ, չեմ խօսում բացառութիւնների մասին, այնպիսի աշխարհահռչակ գիտնականների կամ նշանաւոր գրողների մասին, ինչպէս Ժիւլ Սիմոն, Անատոլ Լըրուա-Բոլիէ, Բարթելեմի Սէնտ Հիլէր, Բառիզպոն. Հէնրի դը-Բորնիէ, Ժիւլ Լեբրէնա, Ֆրեդրիկ Պասի, Ժիւլ Պլոբրան և այլն,—բայց ինտելիգենցիային պատկանողների մեծ մասը ոչ թէ միայն թերի հակացողութիւն ունեն օտար երկիրների մասին, բայց չեն էլ հետաքրքրվում ուրիշ երկիրների և օտար ազգերի մասին ճիշդ տեղեկութիւններ ձեռք բերելու։ Մինչդեռ կօնգրէսի շրջագայի, չէ՛ յյարացի, հոլլանդացի, աւստրիացի, դանիացի, բելգիացի անդամները ինձ անդադար հարց ու փորձ էին անում Թիֆլիսի, Կովկասի, Փոքր-Ասիոյ և հայերի մասին, խնդրում էին ինձանից թոյլատրութիւն իմ զեկուցումս իրանց լեզուով արտասանելու։ Խնդրում էին ինձ, երբ Թիֆլիս վերադառնամ, ուղարկել նրանց անունով որ և է նիւթեր, բրոշիւրներ, գրուածներ հայերի մասին,—կօնգրէսի բուն Ֆրանսիացի անդամներից շատ քչերը հետաքրքրվում էին մեր երկրով և մեր երկրի ազգութիւններով և երբ խօսք էր ընկնում Կովկասի կամ փոքր-Ասիոյ վրայ, Ֆրանսիացիներից շատերը նոյն իսկ իրանց տգիտութիւնն էին ցոյց տալիս մեր երկրի եւ մեր ժողովրդի մասին։

Երբեք չեմ մոռանայ հետեւեալ դէպքը։ Կօնգրէսի Ֆրանսիացի անդամներից մէկը դիմում է ինձ միամիտ կերպով հարցնելով թէ որտեղ է գտնվում Արարատեան երկիրը։

Ես բացատրում եմ նրան պատմական Արարատեան երկրի աշխարհագրական դիրքը եւ իմ խօսքերը պարզելու համար աւելացնում եմ, որ այդ երկրի կենտրոնը կազմում է Արարատ սարը, մոռանալով որ գոնէ այդ կատարանական սարի անունը նա անպատճառ լսած կը լինի։ Բայց ո՛րքան էր իմ հիսթափումը, երբ իմ խօսակիցս զարմացած հարցրեց ինձ.

—Միթէ Արարատը այդ երկիրն է գտնվում։

Խեղճը երեւի իր մանկութեան ժամանակ հին կտակարան էր կարդացել եւ հաւատացած էր, որ կտակարանական սարը ուրիշ տեղ չէ կարող գտնվել, եթէ ոչ կտակարանական երկրում։ Պալեստինայում։

Կօնգրէսի անդամներից մի ուրիշը, մամուլի անդամների նախաճաշիկի ժամանակ, մի գլուխ խօսում էր, անդադար դովելով Ֆրանսիային եւ ամեն բան ինչ որ կայ Ֆրանսայում։ Վերջը, երբ բերեցին մրգեր, պարոնը իր չօվինիզմը, իր թթու ազգասիրութիւնը այնտեղ հացրեց, որ սկսեց մեզ բոլորիս հաւատացնել, որ Ֆրանսական խաղողի եւ Ֆրանսական դեղձերի նման մրգեր չը կան աշխարհիս երեսին։

Այդտեղ ես ու մի սպանիացի ծանօթս չը համբերեցինք։ Սպանիացին վրդովվեց եւ սկսեց ապացուցանել Ֆրանսիացուն իր հայրենիքի մրգերի առաւելութիւնը, իսկ ես դիմելով ազգասէր Ֆրանսիացուն ասեցի նրան.

—Ցաւդելի պարոն, մենք թողնում ենք ձեզ ձեր քաղաքակրթութիւնը, ճանաչում ենք ձեր մեծաւոր կեանքի առաւելութիւնը, ընդունում ենք որ դուք բոլոր ազգերի վրա յաղթող էք հանդիսանում ձեր գրականութեամբ, ձեր տեխնիկական ուսմամբ, ձեր գեղարուեստով, ձեր հրաշալի արդիւնագործութիւններով—բայց գոնէ թողեցէք մեզ մեր հրաշալի մրգերը։ Եկէք մի օր մեր երկիրը և ինքներդ կը համոզվէք որ Արարատեան դաշտի մրգերի՝ խաղողի եւ դեղձի նման մրգեր չը կան ամբողջ աշխարհիս երեսին եւ նրանց հետ անկարող են համեմատվել ձեր Ֆրանսական անհամ դեղձերն ու թթու խաղողը։

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Երեկոյին, գեսպանատունք չքեղապէս լուսաւորուած էին։ Սպանիական մարտնաւք ելեկտրական լուսոյ բազմաթիւ ճառագայթներ ուղղած էին քաղաքին վրայ։ Կայսրն, ինչպէս համակրանաց, չքեղ ձի մը նուիրեց Սպանիոյ հիւպատոսին։

Մարոքի Կայսեր հետ Թանճէր մոտ 20,000 զօր։

—Պուլանժէութեան կրած պարտութեան ծանրութիւնն հետզհետէ երեւան կուգայ։ Ցայսմիկ է թէ Պուլանժէ ո՛չ ուրեք այնքան զօրեղ էր որչափ ի Փարիզ, և Փարիզի մէջ է որ ամենէն աւելի ընտրեալներ ունեցաւ և կը յուսայ ունենալ։ Արդ, մինչ յունուար 27 ի ընտրութեան մէջ Պուլանժէ զօրավար Փարիզի երեսփոխան ընտրուելով 244,070 քուէ ստացած էր, ինք և իւր բոլոր ընտրելիք այս անգամ Փարիզի ամէն չրջանակներէն 197,709 քուէ միայն ստացան, որ ըսել է ութ ամսոյ մէջ Պուլանժէ 46,361 քուէ կորուսած է Փարիզի մէջ իսկ։

—Թռ. սա հաշիւները կ'ընէ իւր երեքշաբթի երեկոյեան թռուլ։

Վերջնապէս ընտրեալ 393 երեսփոխաններէն 166ն անդամ չէին նախորդ երեսփոխանութեան, և ասոնց ալ 136ը բնաւ երեսփոխան չէին եղած։ 166 նոր երեսփոխանաց 97ն հանրապետական են և 69ն ընդդիմադիր։

Փարիզի այլ և այլ չրջանակաց մէջ տրուած քուէից սառաբաժանումն հետեւեալն է։

Հանրապետական քուէներ	259,615
Միապետական »	33,534
Պուլանժէական »	201,962

Միապետական և պուլանժէական քուէից համադումարն է 235,496։

Թռ. կը դանէ թէ յունուար 27էն ի վեր պուլանժէական վուսակցութիւնն 80,000 քուէ կորուսած է Փարիզի մէջ։

«ԱՐԵՒԵԼՔ» չ'ելնիր հրատարակուի յառաջիկայ երկուշաբթի՝ Ս. Խաչի տօնին առթիւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Քաղաքական ժողովն ի նիստ գումարեցաւ երեկ Դալաթիոյ խորհրդարանին մէջ ընդ նախագահութեամբ Ամն. Ս. Պարիրաբ Հօր և առնապետութեամբ Ազնուազուն Սահակ էֆ. Ղազարոսեանի։

Ժողովն զրաղեցաւ յարաբերական և գաւառական ինչ ինչ խնդիրներով Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն իւր պաշտօնին մէջ, և Ուսումնական Խորհուրդը կազմից հետեւեալ կերպիւ։

Տոքթ. Ց. Թիրեաքեան էֆէնտի
Սրչակ Ցակոբ »
Արապեան Սթանգինէ »
Կիւլլէնկեան Յովհաննէս »
Մատիչեան Յարութիւն »
Տատեան Տրդատ »
Փափազեան Պարգև »

Ժողովն մեծաց Բերայի թաղական խորհրդոյ ինչպէս նաև Դալաթիոյ յանձնաժողովոյն հրաժարականները։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

Աւստրիկ պատէճէն այն շնորհաւորական հեռագրոյն զոր Օգոստափառ Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ Երուսաղեմի Պատրիարք Ամն. Տ. Յարութիւն Սրբազան ուղղած է ի կայս. պալատ։

Մապէյրը Հիւսայնն պաշ քիթապէթը ճէլիլէսինէ։

Ճէնապը Հազգէն պու միլք ու միլէթ հագգընտա ինայէթը մանգալ վէ մէրհամէթը մախսուսէի քիպրիսաը օլսն վէ-լինիյսէթը պի իմիթնան Շէվքէթլու մէհամպէթլու Շէհրիարի ֆարուգի վէգար էֆէնտիմիզ հաղրէթլերինին իշալու բուզը ֆիբուզը ճիւլիսը ֆէհիմայունլերի թէպուրիք վէ թէշէնիյէթլէ լիքայի վ-ճիպէլի ուպուսիյէթէ միւսարաաթ վէ էտիյէի ալֆ. բուզէյլի խայրիյլերինի էտասէ ուսմամ բուհպանլարընմզէ միւվազբպ օլսրղրմզը արզը ճիւրաաթ էյլէրիմ ֆէրման։

Կայս. պալատան առաջին քարտուղար Վահր. Սիւրէյա փաշա հեռագրաւ հետեւեալ պատասխանն ուղղած է առ Ամն. Տ. Յարութիւն Պատրիարք.

Գուսա էրմէնի Բաթրիգի
Արթին էֆէնտի

Ճիւլուսը Հիւսայնէն հայրէթի Շէհինշահի բուզը մէսէլէթ ֆիրուզընրն թէպրիքի վէսիլէսկյէ արզը ուպուսիյէթէ տայիր թէյէկրաֆնամէյէրի մանգուր վէ թէշէնիյէթի մարուզ մուճիպը մանգուզիյէթի Սէնիյէի ճէնապը Բարիշահի օյմալէ պա իրատէի Սէնիյէի ճէնապը Միւլիւքանէ թէպէիրի քէյֆիյէթէ իպթիտար օլունուր։

Սէր ֆէրմէնը հարէրնի Շէհրէթէ
Սիիրէնա

Արժ. Յովհաննէս Ծ. Վրդպ. Ար չարունի երեկ Ցունաց նախկին Պատրիարք Ամն. Յովակիմ Գ. ի տունը գնաց ի Պոյանճըգիւղ, և յանուն Ամն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր ողջերթմամբ թեց Ն. Սրբազնութեան, որ, ինչպէս յայտնի է, ի մօտոյ Ամենորոյի վանքը պիտի երթայ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Եկեղեցական վարժարանի բացումը վաղը տեղի կ'ունենայ հանդիսաւորապէս ի Վանս Արմաչու։ Այդ վարժարանին մէջ աշակերտելու համար քննութեան ներկայացեալ 26 պատանեաց հետեւեալ 11ն ընդունուած են։

Յարութիւն Ճիւպէրեան, Պոլսեցի
Յովհաննէս Սէմէրճեան, »
Մանուկ Խաչատուրեան »
Արամ Մանավեան »
Աստուածատուր Համբարձեան Թոռոսթ.
Գրիգոր Սահակէթճեան, Աւտարազարցի
Արտաշէս Հայրապետեան, Արաբանպէկցի
Նշան Զարիճճեան, Շապինգարահիսարցի
Բարսեղ Ճընկիրբրեան, Թալասցի
Բարթող Շահրիկեան, Թավզարացի
Խաչատուր Պէհրիկեան, Զարացի

Ինչպէս կը տեսնուի, խնամակալութիւնն հոգ տարած է աշակերտացուցաց մեծագոյն մասը գաւառացիներէ ընտրել։ տակաւին հինգ աշակերտացուցք կան որք պիտի որոշուին գաւառներէն գալիք ընտրելոց մէջէն։ Այս կերպով աշակերտաց ընդհանուր թիւը պիտի ըլլայ տասն և վեց։ Խնամակալութիւնը՝ ներկայացեալց ուսումնական վիճակէն զատ նկատողութեան առած է նաեւ անոնց զանազան հանգամանքներն ինչպէս նաեւ առողջական վիճակն, յատուկ քննութեամբ։ Անպարմար գաւառածնելուն մերժման պատճառն է գլխաւորաբար իրենց տարիքն որ պահանջուածէն մեծ կամ փոքր էին։

Վերոյիշեալ աշակերտացուք Արմաչ ուղեւորուիլ առաջ Եկեղեցական Վարժարանի Խնամակալութեան առնապետ Վահր. Տիգրան էֆէնտի Եւսուֆեանի կողմէ ներկայացուեցան Ամն. Ս. Պատրիարք Հօր որ օրհնեց զանոնք և հայրական յորդորներ կարդաց։ Եւսուֆեան էֆէնտի ևս ազդու յորդորական մը ուղղելով անոնց, յիշեցուց իրենց նուիրական կոչումն և մասնաւորապէս ծանրացաւ սա կէտին վրայ որ եթէ երբէք պրազին փափաք չեն զգար եկեղեցական ասպարէզը մտնելու, այժմէն կամ կարելի եղածին չափ փութով հրաժարին, որպէս զի ուրիշներ յաջողուն իրենց։ Ներկայք բոլորն ալ իրենց սիրայօժար պատրաստականութիւնն յայտնեցին և մեկնեցան, Ս. Պատրիարք Հօր օրհնութիւնն առնլով։

Սկիւտարի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ ասնախմութեանն առթիւ, վաղը, կիւրակէ առաւօտ, Ամն. Ս. Պատրիարք Հայրն յիշեալ եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր Պատարագ պիտի մատուցանէ, և երեկոյին Խաչվերացի արարողութիւնը տեսնելու հրաւիրեալ է։

Յաւօք կը ծանուցանենք Ազգ. Պատրիարքարանի անցագրատան դիւանի քարտուղար Միքայէլ Չէլալ էֆէնտիի մահն։ Հանգուցեալն Ակնայ Ազուչխի գիւղի ազնուատոհմ ընտանեաց միոյն կը պատկանէր և իրը քսան տարիէ հետէ կը ծառայէր Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, ամենայն պարկեշտութեամբ, եռանդեամբ և արդիւնաւորապէս, ու սիրելի հանդիսացած էր հետզհետէ իրարու յաջորդող Պատրիարքաց ու Վարչութեանց ինչպէս և իւր համայն պաշտօնակցաց։

Վաղը, կիւրակէ, Ս. Խաչի տօնին առթիւ, Ամն. Խրիմեան Սրբազան Գնալը Կղզւոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ Պատարագ պիտի մատուցանէ, և Խաչի մը Օծումը կատարելով Երեկոյին ևս Խաչվերացի արարողութիւնը պիտի կատարէ։

Այս առթիւ, առաւօտեան ժամ 2ին Մեծ Կղզին յատուկ լոգնեա մը ելլելով, Հէյպէլի և Պուրգազ հանդիպելով Գնալը պիտի հասնի ուր պիտի մնայ մինչև եկեղեցւոյ աւարտումը։

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Վաղը՝ կիրակի առաւօտ՝ Վերացման Խաչի տօնին առթիւ, Եգիպտոսի Առաջնորդ Գեր. Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրլեան հրաւիրեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել յառաւօտուն, և երեկոյին Ս. Խաչի Վերացման արարողութիւնը կատարել ի Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցւոյ Դարակէօմիւկի։

Խնամակալութիւնս հրաւէր կը կարդայ բարեպաշտ ժողովրդեան ներկայ դտնուիլ սոյն եկեղեցական հանդիսին։

ՄԱՍԻՍ
ԵՐԿՆԱԲԱԹԵՐ

Մայիսի սեպտ. 15 ի թիւն հրատարակուեցաւ, հետեւեալ պարունակութեամբ։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.	Ազգային գեղանկարչութիւն.
ԳՐԻԳՈՐ ՁՕՀՐԱՊ.	Ուղեւորութիւն մը քաղաքացիներուս մէջ.
ԱՐՓԻՍԻ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.	Արարատ - Կովկասեան գրականութիւն.
ԹԵՒԱՆԻՈ.	Նորաբիւս Ռուսը (Բանաստեղծութիւն).
* * *	Պարկեցը.
ԳԵՂԱՄ	Լաւնակ գիշերով ուղեւորութիւն մը, (Մասալ)

Մասիսի ձեռքէ կը ծախուի 40 փարայ։ Տարեկան բաժանորդագրին է։

Պոլսոյ	համար	մէկ մէճիտիէ
Գաւառաց	»	» քառորդ ոսկի
Օտար երկրաց	»	վեց ֆրանք

ՍԻՐՔԱՅԵԼ ԷՖԵՆԴԻ ՁԵՐՈՒՆ

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Ցեռ կարճատեւ դառնագին հիւանդութեան՝ իւր մահկանացու կենաց ընթացքը կնքեց ի Կաստակի 35 ամաց ի սուգ համակելով մարն, այրին, քոյրն, երկու որբուհիներն եւ ամբողջ ազգականներն ու բարեկամները։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարի յառաջիկայ կիրակէ օր (17 Սեպտ.) ժամ 3ին 6 ին ի Ս. Եկեղեցի Մագրի-Դիւղ, ուրկէ մարմինը տեղւոյն գերեզմանատունը փոխադրուելով՝ անդ պիտի ամփոփուի։

15 Սեպտ. 1889
Մագրի-Դիւղ

Ծան.— Առաւօտուն ժամը 11 եւ 11.30 ին, ըստ եւրոպացւոց (5 եւ 5 30 ըստ թրքաց) կատարուելիք կը մեկնին Սիրքէճիէն ի Մագրի-Դիւղ։

Տէր,

Ամսոյս 16էն, շաբաթ, սկսեալ ստանձնած եմ խմբագրութիւնը Ծաղկի Հանդիսի, ուր պիտի գրեմ յետ այսորիկ, ըստ մասնաւոր պայմանի՝ գէթ երկու տարի։

Ուստի, կը խնդրեմ, Տէր, որպէս զի բարեհաճիք հրատարակել ներկայս ձեր ազգօգուտ թերթին մէջ ի գիտութիւն ընթերցողաց ազգայնոց։

Մնամ յարգանօք
14 սեպտ. 89 Մ. ԳԱՖԱՄԱՃԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ Մզիւիթին մէջ, ուր Վահ. Սուլթանը միջօրէին գնաց և ուրբաթու աղօթքը կատարեց։ Ն. Վահիտաբութիւն զինուորաց մեծ մնաքը դիտելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Կայս. մասնաւոր Արիկեղ պաշտօնատան մէջ կը դտնուէին բազմաթիւ օտարազգիք, որոց մէջ դլխաւորաբար կը նշմարուէին աւտարիական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Բիֆոն, հռչակաւոր արեւելագէտ բրոֆէսոր Պ. Վամպերի, հռանդարական ակադեմիոյ ներկայացուցիչ, Դ-ԼԷՆԽ լրագրոյ արտոնատէրն ու մէկ քանի խմբագիրք և Ֆէրտինանտ իշխանի պաշտօնեայներէն Պ. Ռոպէռ։

Վահ. Սուլթանն, իմանալով Պ. Վամպերիի և իւր ընկերակցաց ներկայութիւնը, [illegible] մին պէյն զրկեց, որ յանուն Ն. Վահիտաբութեան մեծարեց զնոսա։

ՊԱՀԻՐ ՓԱՇԱ

Վահ. Սուլթանը, գնահատելով Սկիւտարի կառավարիչ Վահր. Պահրի փաշայի հաւատարիմ ծառայութիւնները, անոր նուիրեց ի Թափհանէլի օղլու, Սկիւտարի բարձանց վրայ, բնակած գեղեցիկ տունն, որ Նիկոմիդիոյ նախկին կառավարիչ Սիրէմ էֆ.ի կը պատկանէր երբեմն։

ԿՐԵՏԷ

Մէմլէօջ կը ծանուցանի թէ Ափոքրոնայի ապստամբական խմբակին պետն և կղզւոյն երեսփոխանական ժողովոյն անդամներէն մին զինուորական ատենին առջեւ զատուելով դատապարտուած են։ Ոստիկանութիւնն հետամուտ է մնաց ձեռք ձգել ուրիշ խռովարարներ որք ցարդ չեն հնազանդած իշխանութեան։ Ասոնցմէ մին, ապստամբապետ Մաւրոմանի, առադաստանաւով մը փախած է կղզիէն։

ՏՈՒՐՄ. ՊԱՂՉԷԻ ԿՈՂԶՈՐՈՒՆԸ

Մէկ կողմէ Վահր. Մաքսուտ Սիմոն պէյ ու Եէնիթիւնեռ Տիմիդրաքի էֆ., եւ միւս կողմէ Տուրմ Պաղչէի կառարանի ատօրէն Պ. Սիմոն ու վաճառական Թահսին էֆէնտի խնդրագրեր տուած էին նոյն կալարանն ի նորոյ կառուցանելու և ինչ ինչ բարեկարգումներ ի գործ դնելու համար։

Արդ, Մէրէվէրի կ'իմանայ թէ Վահր. Սիմոն պէյ ու Տիմիդրաքի էֆէնտի ի նորոյ ծրագիր մը պատրաստած են և թէ Պ. Սիմոն ու Թահսին էֆէնտի ևս այս առթիւ ինչ ինչ օգտակար առաջարկութիւններ ըրած են, որք, կը յարէ թերթը թերթը, գոհացուցիչ նկատուած են։

ՀԱՆԳԱՑ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄ

Գարաբիի Ֆարթ դիւղամերին մէջ Պաղչէ Տէրէ անուն տեղը բարակաթաւոն կրՀանք մը դտնուած և շահագործման մենաշնորհը, 99 տարի պայմանաժամու, որուած է կայս. առադ Թիկնապահ Ֆուատ փաշայի։

ԴԱՆՈՒԲԻ ՎՐՈՑ ԿԱՄՈՒՐՋ

Արդէն ծանուցած ենք թէ ռումանն կառավարութիւնը միտքը դրած է կամուրջ մը շինել Դանուբի ստորին մասին վրայ, միայնորով զՌումանիա Տոպրուճայի հետ։ Նորագոյն լուրեր կը ծանուցանեն թէ աշխատութիւնք ի մօտոյ պիտի սկսին։ Նաև ի Բիւլթէնճէ (զոր Ռումանք կ'անուանեն այժմ Բոնոթանցա) նաւահանգիստ մը պիտի շինուի, որովհետեւ նաւեր չեն կրնար ապատան դտնել ի Բիւլթէնճէ։

Կարոլ թագաւորն իւր գահաժառանգին հետ շարթուս մէջ պատրաստ մ'ըրաւ ի Տոպրուճա, և ի Բիւլթէնճէ դուարաց նոր շուկային բացման հանդիսին նախագահեց։ Ն. Վահտաբութիւն ի Կարաճ զինուորական նոր շինութիւններն և ամրութիւններն աչքէ անցուց։

ՀԱՄԱՃԱՐԱԿ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Օրուան խնդիրն են համաճարակ հիւանդութիւնք։ Մայրաքաղաքիս մէջ Տանկ անկոդ կը ծաւալի, և պարսկական սահմանագլխի և Միջագետաց կողմէն Բոլերայի գոյժեր կուգան։ Մէնէրեօր իւր երեկի թռուցիկով հետեւեալը կը հրատարակէ։

«Միջագետաց կողմէ Բոլերայի ընթացքին վրայ պաշտօնական վերջին տեղեկագիրը սեպտ. 16էն մինչեւ 23 թուականը կը հասնին, և կը ցուցնեն թէ երկրին այլ և այլ կողմերն, այս եօթն աւուրց միջոցին, 590 անձինք մեռած են։

«Այս համաճարակ հիւանդութեան ծագումէն մինչեւ 23 սեպտ. բոլոր մեռելոց թիւն հասած է 5,983 ի։

Լ. Հէրլա ալ, մասնանիչ ընելով Տանկին Կ. Պոլսոյ մէջ դիւրաւ ճարակիլն, և մանաւանդ Դարմ Փաշայի աղտոտ թաղին մէջ պատրաստ բոյն մը դտնելն, ուշադրութիւն կը հրաւիրէ Մայրաքաղաքիս ողջապահիկ պայմանները բարւոքելու անհրաժեշտ հարկին վրայ, քանի որ Տէրութեան պարսկական սահմանաց վրայ աւելի ահռելի հիւանդութիւն մը ճարակած է, որ սովորաբար ցատկելով յառաջ կ'երթայ և ամենէն անակնկալ կէտերու վրայ կրնայ երեւիլ։ Եթէ մայրաքաղաքիս այլ և այլ կողմերն պրդի անմաքրութիւնը չարուներ, պատճառ չկայ որ Տանկին աւելի ահռելի համաճարակ մը առաջիկայ գարնան մէջ ի Կ. Պոլիս եւս չմնայ։ Զմեռը վրայ հասնելով, Միջագետաց համաճարակն իւր տեղը կրնայ մնալ։ Բայց մինչեւ ամառ պէտք է հիմնական բարեկարգութիւններ ի գործ դնեն Կ. Պոլսոյ Բաղաքապետութիւնն և թաղապետական իշխանութիւնք, որոց վրայ ծանր պատասխանատուութիւն կայ սոյն ճշմարտապէս կենսական խնդրոյս մէջ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Ի Սերպիա Բիրոթի մօտ դտնուած երկաթուղւոյ կամուրջի մէկ մասը ջուրց յորդումն վնասուած ըլլալով, ուղեւորք ուրիշ կառախումբ մը պիտի փոխադրուին մինչեւ որ աւարտին նորոգութիւնք, որք պիտի տեւեն մէկ ամսոյ չափ։

Վահ. Սուլթանն հրամանաւ Տարտանելի մէջ զինուորական քարուկիր հիւրանոց մը շինուած է, ուր պիտի օթևանին իրենց հայրենիքները երթալու և կամ զօրարանները զրկուելու համար անկից անցնող զինուորք։

—Վճռարկեալ ատենը վաւերացուցած է Եղեռնագատ ատենի այն որոշումն, որով վեց տարուան շղթայակալ աշխատութեան դատապարտած էր տրապիզոնցի Քեսմիլ անուն մարդ մը, որ ըէվոլվերի հարուածով Մէհմէտ էֆէնտի անուն ոստիկան մը վիրաւորած էր։

—Իտալական Քոռ-ֆէ Տը Նոբլը լրագրոյ ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեցաւ։

—Քան տեղեկութեանց Մէ-ռէ-ֆէրի, Մաքսային վերատեսչութիւնը դատ բացած է մաքսատան մէջ մաքսաւորքի տեղ ապրանք առնելու յատուկ պաշտօնէին դէմ։ Այս դատ այսօր պիտի տեսնուի Պեսական Խորհրդոյ Դատական ճիւղին առջեւ։

—Բ. զօրաբանակի թնդանօթաձիգ զօրաց մերելիա Մուսթաֆա փաշա, որ իւր հիւանդութեան պատճառաւ մայրաքաղաքս եկած էր, նախընթաց իրիկուն մեռաւ։

—Բէյրթի ռումանական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Կիքա մի և նոյն պաշտօնով մայրաքաղաքս պիտի փոխադրուի։

—Աթէնքի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Ամրքի պէյ երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց Պիրէոնէն։

—Գերմանական դեսպանուհին երէկ գիշեր ցայգահանդէս մը տուաւ դեսպանատան ամարանոցին մէջ։ Ներկայ գտնուեցան դեսպանք և Պէյլիքտէրէի ու Թարապիոյ բարձր դասու պատկանող ընտանիքներ։

—Բ. Դուբը վաւերացուցած է Զմիւռնիոյ տանիմարքեան նորընտիր հիւպատոս գերմանացի Պ. Քաալ Բրիսթիանի պաշտօնը։

—Ոստիկանութիւնը տասն եօթը չարագործներ աքսորեց հեռաւոր վայրեր։

—Տոքթ. Սամուէլ, որ ժամանակ մը ի վեր Փարիզ կը գտնուէր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

—Թաղը գիւղի մէջ խարերայ կին մը երեւան եկած է որ դանդան հագուստներով մասնաւորապ ռնախարանները ներկայանալով գողութիւններ կ'ընէ։ Այս կնոջ արարքները Գալաթա գիւղի մէջ բաւական ծանրացած ըլլալով, հաւանական է որ այլ եւս ուրիշ գիւղեր ընարէ իւր չահատակութեանց իրր կեդրոն։ Ուստի հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։ Արդէն ոստիկանութիւնն ալ այդ կինը կը փնտռէ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՄԲ

ՀԱՎԱՍԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Փարիզ, 27 սեպտ.

Սէնի ընտրութեանց քուէհամարի քննիչ յանձնաժողովը չեղեալ հրատարակեց բոլոր քուէներն որոց վրայ Զօր. Պուլանժէի անունը գրուած էր, նկատելով թէ սա իւր կրած դատապարտութեամբ ո՛չ ևս ընտրելի էր, և հռչակեց թէ Զօր. Պուլանժէի հակառակորդ և Փարիզի քաղաքային խորհրդոյ գեր-նախագահ Պ. Ժոֆրէն, գործաւորական ընտրելին, Մոնմարթրի չրջանակէն երեսփոխան ընտրուած է օրինապէս։

Ընդհակառակն, Մորպիհանի քուէհամարի քննիչ յանձնաժողովն ընտրեալ հռչակեց զՊ. Տիլլոն, որ Զօր. Պուլանժէի հետ մէկտեղ դատապարտուած էր Դերադոյն Ատենէն։

—

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ

Լոնտոն, 26 սեպտ.

Անգլիոյ Դրամատունն իւր դրամագլուխի սակը բարձրացուց 5%ի։

ՖՈՐԹԻԱՏԻՍ ՓԱՇԱ

Հռոմ, 27 սեպտ.

Ումպերթօ թագաւորը Իտալիոյ Թագի պատուանշանին մեծ ժապաւէնը տուաւ Ֆորթիատէս փաշային, որ երկուշաբթի կ. Պոլիս կը մեկնի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 16 սեպտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)	109	1/2
3 » » » (վճռական)	109	1/8
3 » Բարիզի » (պանքայի)	23	2 1/2
3 » » » (վճռական)	23	10

Օսմանեան Բոնսսիւիտ

Երեկ երեկոյ գոց. (Միաց. Ի. Սեպտ	18	5
Պօրսային գոցուելէն վերջը »	18	5
Բերայի մէջ »	—	—
Առաւօտուն բացուելուս »	18	6
կէս օրին »	18	6

ԻՍԹԻԴՐԱՁԳԻ ՏԱՒԻԼԻ

Երեկ երեկոյ	44	30
Այս առաւօտ	44	34
կէս օր	—	—

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԻԼԹԳՈՅ

Փոխառութիւն Ա. Սերի	30	
» Բ. »	17	20
» Գ. »	18	6

ԲԱԹԼԵՆԳՈՒՄԲ

Օսմանեան Ա.Գէլ. Լ.	4	16
Քրէտիտ Լիոնէզաս Օսմ. » »	8	20
Պանք տը Գոմս » »	7	8
Սոս. Շուտ է վրայօր » »	4	30
Թրամուէյ » »	467	1/2
Բուսմէլի երկաթուղի Ֆր.	71	
Օսպիկսիսի տը Բրիօրիթէ »	—	—
Բանքնէթուղի Լավրիսիմ	109	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐՍԱ

Լոնտոն, 27 Սեպտեմբեր ժամ 5 վայր.	15	երեկոյ
Անգլ. ֆոնտսիտիս	97	7/8
Օսմ. » Սերի Դ. բացուելուս	16	1/8
» » » գոցուելուս	16	9/16
» » » Ա.	30	
» » » Բ.	17	3/4
» » » Գ.	16	3/8
Օթոման 1871	94	3/4
Փոխառութիւն 1877	101	3/4
Պանք Օթոման	11	3/4
Ռուսական փոխառ. 1873	101	3/4
Եգիպտական միացեալ (Ռիմիթիէ)	91	7/8
» առանձ. (բրիմիթիէ)	103	7/8
Տայրա Պանիէ	83	1/2
Տօմանիայ փոխառ. Լոնտրայ	103	3/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25	50

Վիեննա, 27 Սեպտեմբեր, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտրայի վրայ	119	95
Օսմանեան երկաթուղի	89	30
» Բէյրութի բանկնոթուղիք	119	

Բարիզ, 27 Սեպտեմբեր ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռենթի	194	85
» 3 »	86	40
Օսմանեան ֆոնտսիտ Սերի Դ. բացուելուս	16	70
» » » գոցուելուս	16	77 1/2
» » » Բ.	17	85
» » » Գ.	16	75
Օսմանեան երկաթուղի	72	
» Բէյրութի բանկնոթուղիք	526	25
Պանք Օթոման	546	25
Դրեսդ Լիոնէ	695	
» Ֆոնտսիտ	1292	50
Գոնդու

ւէն զրկուելնուն համար. այո՛, զրկուած էին արեւէն, որ չի թափանցեր դարերու ստուերը կրող այդ կամարներէն ներս. զրկուած էին բնութեան կենսապարգեւ պայծառութենէն, և իրենց օրերն ու գիշերները կ'անցուցին հաւասարապէս մութի մէջ, ճրագներու և կանթեղներու լուսով. իրենց մարմիններ սակաւ առ սակաւ վարժուած էին խոնաւութեան, և աչքերն՝ անքնութեան. օրն ի բուն ուխտաւորներով, թափօրներով, զանազան ծառայութիւններով զբաղիլէ յետոյ, ամէն գիշեր կրսպասաւորէն պատարագին. քանի մը ժամ միայն ունին հանգըստեան համար, զոր կ'անցուցնեն խոնաւ խցիկի մը մէկ անկիւնը, անհրապոյր անկողնոյ մը վրայ. և կէս գիշերէն շատ առաջ, եկեղեցւոյն ներքին զանգակներու անողոք դղրդիւնէն կ'ոստնուն. Ցարութիւն սարկաւագ արդէն իսկ տկար էր ու կը հաղար. ժամ կին մօտ արթնցաւ, զգեստաւորուեցաւ վայրկենական ճշդութեամբ և յաջորդեց Ցունաց սարկաւագին. մենք երկու ընկերներ գժուարաւ կը հետեւէինք իր քայլերուն, այնքան արագ ընթանալու պէտք ունէր խնկարկելու համար ամէն մէկ խորանն, սկսեալ Ջրխոտոսի գերեզմանէն. խարխափանօք կ'իջնէինք դեռնափոր սրբավայրերը, խարխափանօք կ'ելլէինք Գողգոթան, կը մտնէինք կողմնակի աղօթատեղիները. այս շրջանի կատարումէն յետոյ սարկաւագը կը վերադառնայ իւր տեղը, ննջասպառ, և կը մտնակցի ժամերգութեան որ կ'սկսի անմիջապէս. յետոյ կ'սպասաւորէ պատարագին. Արշալուսոյն առաջին նշոյլներն աղօտ կերպիւ ներս թափանցել սկսած էին տաճարին լուսամուտներէն, երբ աւարտեցան արարողութիւնք.

Այս կեանքով ահա կ'ապրէր,—աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել՝ կը մաշէր—հանգուցեալ սարկաւագն. իր կեանքն ամէն միաբանի ալ կեանքն եղած է սակայն և անոր համար ուշադրաւ է իր մահ. անոնք որ շատ կանուխէն թաղած են միաբանական կեանքն, աշխարհ վերադառնալու համար, կամ անոնք որք աշխարհէ մեկնած են, միաբանական կեանքը չ'թողլու. յամառութեամբ, կը մոռցուին, կ'երթան, ո՛րն ամբոխին մէջ, որն հողին տակ. և այս վերջին զոհերէ մին էր հանդուցեալն որուն յիշատակին կը նուիրեմ այս մի քանի տողեր. Իսկ անոնք որք իրենց հոգեկան զօրութեան չափ ունին մարմնական զօրութիւն ու կը տոկան, անգամ մը այդ վտանգալից առաջին տարիներն անցուցնելէ յետոյ, աւելի դիւրաւոր աշխատութեանց կը կոչուին վանքին ծառայութեան մէջ, և կը ձեռնադրուին վարդապետ, եպիսկոպոս. Եւ ընտրելագոյնքն կը կոչուին բարձր պաշտօններու.

Ո՜հ, փշոտ է ճանապարհն,
Քեզ շատ փորձանք կ'ըսպասէ

Այս ըլլալու է անշուշտ առաջին պատուէրը զոր կուտան Երուսաղեմի վանական կեանքն ընդգրկել փափագողներուն, անոնց որք կ'երթան եկեղեցւոյ կամաւոր զինուոր դրուիլ Ցասնի չափ պատանիներ, իրենց ծնողաց պաղատանօք կամ պաշտպաններու միջնորդութեամբ, մարիս 10 ին Ցոյհաննէսի շրջենաւուն մէջ ընդունուեցան, Ամենայն Ց. Ցարութիւն Պատրիարքին հետևորդաց հետ Երուսաղեմ ուղեւորելու համար. Ն. Սրբազնութիւն հայրաբար հոգաց բոլորին ճանապարհի ծախքը, թէ և դառն հեգնութիւն մի կը նշանարուէր շրթանցը վրայ, զի այդ բազմաթոռ եկեղեցականը քաջ դիտէր թէ իրականութիւնը շուտով պիտի խրտչեցուներ այդ անփորձ պատանիներն, և պատրանքը պիտի յաջորդեր ոսկեզոծ երազներուն երբ սաք կոխէին Երուսաղեմի պարիսպներէն ներս. Եւ երբ բաղմեցաւ իր պատրիարքական դահն, հրամայեց որ այդ պատանիներ ժառանգաւորաց վարժարանը կամ վանուց հոգեւոր ծառայութեան մէջ ընդունուին ըստ կամս. Այսօր այդ պատանեաց ո՛չ մին կը գտնուի Յերուսաղեմ. ամենքն ալ Պոլիս վերադարձան. Գէթ այդ պատանիներ, երբ մի օր չափահաս ըլլան, կամ անոնք որք ուղղակի էին իրենց և մնանց տեսան վանական կենաց դառնութիւնները, թեթեւութեամբ չպիտի դառնան Ս. Յակոբեանց միաբանութենէն ստանձնած անձնազոհութիւնը.

Հանգուցեալ սարկաւագն—այր տարեցամ մահը կը ներշնչէ այս խոհերն—այն ընծայացուներու կարգէն էր որք վարդապետական ձեռնադրութիւն ընդունելու Վարդավառի ոտնին. գիտէր թէ իր օրերն համրուած էին, այլ բաւուն ճիգ մը կ'ընէր ժամանակ մը եւս ապրելու համար. դէթ վարդապետ մեռնիլ կ'ուզէր. վանքէն մեկնելու գաղափարը սոսկմամբ կը մերժէր. այդ վիճակին մէջ թողուցինք զինքն յերուսաղեմ, առողջութիւն մաղթելով.

Օգոստոս ամսոյ սկիզբը, կիւրակէ առաւօտ մը, Պոյաճը քէօյի բարձանց վրայ, զուարթ ընկերակցութիւն մը կազմած էինք տան մը դատթին մէջ. յանկարծ դրան առջեւ կանգնեցաւ ստուերի նման երիտասարդ մը, եկեղեցականի զգեստներ հագած, դուռնատ, նիհար, աչքերը խոռոչացեալ, դաւազանին վրայ կրթնած.

—Կը ներեք, եղբայրներ ըսաւ հառաչախառն ձայնով մը, քիչ մը հանգիստ առնում. գլուխս դարձաւ փողոցին մէջ.

Աթոռ մը տուինք և շուրջը բոլորեցանք. Ցարութիւն ոսկրակազմ էր. անհուն ուրախութիւն զգաց զիս տեսնելով. Երուսաղեմն յիշեց, յիշեց այն խորհրդաւոր գիշերն յորում զիրար ճանչցած էինք, ու լացաւ. Հիւանդութիւնը մեծ աւերումներ գործած էր խեղճին մարմնոյն վրայ և վանքին բժիշկն հրամայած էր որ ծնողացը քով վերադառնայ փութով. Միակ վշտն մը ունէր, վարդապետական ձեռնադրութիւն չընդունիլը. Այդ օրէն յետոյ, շատ իրիկուններ կը հանդիպէի իրեն՝ Եմիրկէնի քարափին վրայ. իր թոքերուն բոլոր զօրութեամբ կը շնչէր Սև Ծովէն փչող պաղ հովերն, յուսալով կազդուրուիլ այդ մաքուր օդին մէջ, ալիքներէն, հովերէն, արեգական ճառագայթներէն կեանք առնուլ. Այլ ուշ էր. Շատ չանցած անկողին ինկաւ. այլ ևս չտեսայ զինքը. Երբեմն լուր կը հարցուցնէինք խեղճին առողջական վիճակին. ազիզներս պատմութիւններ կ'ընէին.

Զորեքշաբթի առաւօտ հանդիպեցայ գիւղին ժամկոչին որ բահ ու բրիչ առած, դէպ ի գերեզմանատուն կը յառաջանար.

—Ո՞վ մեռեր է, հարցուցի, կարծես բնաղդաբար.

—Երուսաղեմցի սարկաւագը, պատասխանեց անտարբերութեամբ.

Ու ճամբան շարունակեց.

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

15 սեպտ. 1889
Պոյաճքէօյ

ԲԱԼՈՒ

Բալուցի քահանան,—Հայերէն լեզու և հնչմունք ի Բալու.—Նահապետական գիւղ մը.

Բալուցի երիտասարդ քահանայ մը հիւր ունէինք նախորդ շաբթու. Աշխարհական կրնաւոր մը բնաւ այսչափ ազդեցութիւն ըրած չէր յիս, եկած էր Մեսրոպայ բերդի քովէն, Բալուի հողի, հովի եւ խնկոյ բուրմունք ունէր, իր կօշկներուն, դլխուն փակեղին եւ վերարկուին քշնցից վրայ սուրբ փոշին կը թեւածէր տակաւին եւ սուրբ ստուերաց հեռքն ալ ջնջուած չէր դեռ ևս. Այո, կ'զգայի թէ այդ գիշերուկ տերտերը բան մը կազդէր, խմանալի բան մը, հոգւոյս, սրտիս, ուղեղիս եւ բոլոր բովանդակ իսկ մարմնոյս.

Երկրորդ քաղցրութիւն մը, իրական եւ մշտատեւ, այս էր որ այդ երիտասարդ քահանան, դպրոցի մէջ լաւ կրթուած պոլսեցւոյ մը չափ, մաքուր եւ կոկիկ հայերէն կը խօսէր. Հարիկ պարոնած էր. Հապա իր անուշիկ ձայնն ու երդեցողութիւնը. Իզմիրլեան աքանչացած էր իր Դաւիթ անցնէմին՝ զոր դիպուածով թառուցած էր Սկիւտարու գերեզմանոցին մէջ. չենքով շնորհքով ալ Աւետարան կը կարդայ, շնչաւոր իրենց տեղը կը զետեղէ, արտասանութիւնը ճի՛շդ եւ ձայնին երեւէլքը կանոնաւոր արուեստի տակ. Իր ունկնդիր երկրպագուք չեն ունենար այն դժգոհութիւնը որ կը թթխուեցնէ զմեզ շատ անգամ մեր եկեղեցեաց մէջ. Փափկութիւն ունի իր բարուցն ու գործուածոցը մէջ, փափկութիւն իր մարմնոյն եւ լեզուին վրայ. Եւ պէտք է ըսել որ այդ երիտասարդ քահանան առաջին անգամն է որ ի Պոլիս կը մնայ, թէեւ ազնուաշուք տիկին մը չկրցաւ բնաւ հաւատալ որ դէթ ընդ երկար հոս բընակած չըլլար.

Ո՞ւր ուսած էր այդ քահանան.—Իր դաւառին մէջ, իր ծնողացն ու գիւղին լեզուն կը խօսէր, անոնց չեշտերն ու հնչիւնը պահած էր բերանին մէջ. Արտաբերութիւն մը աւելորդ չէ. Ինձ կը թուի թէ գուցէ և ո՛չ մէկ, կամ ոչ շատ դաւառի մէջ այնչափ լաւ պահուած է հայերէն լեզուն որչափ Մեսրոպայ աւանդական բերդին քով, անոր ստուերացն ու հովանւոյն տակ, և կարելի է ըսել թէ Եփրատի կարկաչոյ պէս, որ այն հովայական ապառաժին ստորոտը կը ննջեն յաւերժական նուազներու պէս, անփոփոխ պահուած են մեր հնչմունք. Աւետարիկ զառամին և անոր պառաւին դողդող շրթանց վրայ այսօր իսկ կ'երերան տակաւին գրական մեծ մեծ բառեր՝ աւանդութեամբ պահուած. տնական բոլոր սպասներու, արուեստներու, արհեստական գործիքներու, թռչնոց, կենդանեաց, վայրաց, սրնկոց, լերանց, բլուրներու, աղբերաց անուանք առհասարակ հայերէն են. բոյսերը, խոտերը, փուշերը, աւազն ու քարերը հայերէն են. կան այնպիսի արմատներ որոց բոյերը մեր առաջին թարգմանչաց գրոց մէջ միայն կը դտնենք.

Մեր կրնայ նշանագրաց հնչմունք ալ ուշադրութեան արժանի են. Ցառադարձութեան խնդրոյն մէջ տարբեր կողմը պիտի ըլլար անշուշտ եթէ այն ատեն գրուեր որ մեր ի՛նքդ կամ կրկնակ ըսուած նշանագրոց հնչմունք, չէ թէ իրենց միջինը կորնցուցած են, ինչպէս է հոս և բաղում ուրեք, այլ ամենքն ալ իրենց յատուկ ձայները կը պահեն այդ դաւառին մէջ, օրք թէեւ նուրբ, զգալի են տեղւոյն բնակչաց, այնպէս որ բաւուցի ուսուցիչ մը բնաւ գժուարութիւն չունի իր հայրենակից աշակերտին ուղղագրութեան փորձեր ընելու, արտասանութիւնը միայն բաւական է. Իսկ ձախորդութիւն մը, որ, իբրեւ հարուած, զարկած է այդ դաւառին լեզուն ու հնչմունքն, եղած է տեսակ մը յիմարական կապկութիւն. Մեր Պանդուխտ եղբարք ի հայրենիս դարձին՝ Պոլսական հիւանդութեանց հետ տարել են օտար բառեր և ըստ այնմ ալ աղաւաղ հնչմունք. Բալուցի տղեկք, Զուքուր-Զէշմէի սարսափելի խանին մէջ, ստիպուած է իր մաքուր ու կոկիկ լեզուն կոտրտել իր առողջութեան հետ, իր վարպետը, գօլեցիկ խօսելու և խելու սին անմտութեամբ, կը պահանջէ իր աշկերտէն որ ուտելիքներու, գործիքներու անուանք առհասարակ փոխուին և ըստ այնմ՝ ձուկը կ'ըլլայ գուբէ, ուելը՝ գիւթիւրիւ, մածունը՝ եղուրդ, կորկոտը՝ թէջիր, կուժը՝ ինգիր, անկողինը՝ նոմիխ, ուրագը՝ թեսէր, տաշտը՝ ինէմ, սղոցը՝ ինգարէ, և լն. Ընենք այդ անմիտ վարպետներուն թէ կ'աղաչենք զՀեղ և շատ կ'ապաչենք որ ձեր աշկերտներուն մոռցնել չտաք իրենց հօր, մօր, պապերու լեզուն. Պոլիսը Պոլսեցւոց թողէք. աւելի շնորհակալ կ'ըլլանք ձեզ. Դառնամ քահանային և մեր գիւղին.

Ինչո՞ւ եկած է, ի՞նչ կ'ուզէ.—Իր գիւղին Ս. Թարսու եկեղեցւոյ կամարը, որ արդէն իսկ պատռած էր 20 տարի առաջ, տակաւ սպառնալից կերպարանք մը հագած է. կամ պէտք է փակել զայն և թողուլ որ փլչի և կամ կամարը նորոգել. Այս խնդրոյ համար ճամբայ ելած է և հոս եկած. Պատրիարքարանը ժապաւինեալ տեսարակ մը տուած է իրեն և արտօնած որ իր պանդուխտ հայրենակցաց մէջ հանգանակութիւն ըլլայ. ապրին, թէեւ կարօտ և ծարաւ բեռներու տակ, ամենքն ալ մասնակցեր են ըստ կարի, և քահանան կամ մեկնած է և կամկը մեկնի այս օրեր.

Բալուցիք առատաձեռն են տալու, իսկ ուրիշէն առնելու շատ դժուարահաճ. բնաւ չէ կարելի գտնել մեկը, որ դիւրաւ ձեռքը մուրալու երկարէ. Դարձ Բալուցի մուրացիկ մը. Այդ երիտասարդ քահանան շատ ջանացած է որ իրենց գիւղն յաջողի իւր եկեղեցւոյն նորոգութիւնն ընել առանց ալոց բեռ ըլլալու, բայց ամէն հընարք և մոռածում ի դերեւ ելած են և փչրուած ապրատութեան ապառաժին դէմ.

Ազգատութիւն Սագրաթի գիւղի համար. չէք գիտեր թէ ո՞րչափ անտանելի կսկիծ է այդ. 8–10 տարի առաջ՝ տակաւին այդ գիւղը նահապետական ճոխութեանց մէջ կը լողար. երկրագործութիւնն ամեն տարի անբաւ արմտիք կը դիզէր շտեմարաններու մէջ. Կեղեցոց տանը մէջ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆ հոգի միեւնոյն խալիվնով (խաղան) և պարտոյով (քիչ մը անկեց փոքր) եկած ապուրովը կը կերակրուէր. միեւնոյն յարկի տակ այդչափ շունչ սիրային մէնոլորտ մը կը շնչէր. իրենց ցուլերն սպասաւորներով դուրս կ'ելնէին ամառ և ձմեռ. ախոռներուն տարածութիւնը մէկ փողոցի ընդարձակութիւն ունէր. Ժամեր կ'անցնէին մինչև որ եզը, կովը, գոմէշն, էշն ու ձին իրենց մուրները գտնէին. Սարգիսենք 50–60 հոգի էին, Ցէրմանէլենք 30–40. Վարժապետենք նոյնպէս. Կաղկոնք այնպէս. այսպէս շատեր. Իսկ այսօր այդ հոզաստատակ գիւղն, այդ նահապետական տունք քայքայած են, ազգատութիւնը բաժանում դրած անոնց մէջ, և բռնակին վրայ ծանրացող բիրտ ձեռքը, գոնչուն կողերուն վրայ քսուող երկաթի մատունք խանի խոնաւութեան մէջ կը փտին. Քահանան այդ գիւղէն է, համաւեալ տան մը և տերերի զաւակ. Աւաղելի չե՞ս ըսեր այդ գիւղն ու գիւղացին՝ որ ասկէ առաջ իրեն վառաւոր եկեղեցի է չնեած, մոռացէն հոգ պոռաց, պնուն հիւրընկալած, իսկ այսօր իր սրբարանը նորոգելու իսկ անկարող կը դտնուի.

15 սեպտ. 1889 ՀՐԱՆԴ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ի պէտս Ազգ. Նախակրթական Վրժրնց.

Վաւերացեալ

Յուսումն. Խորհրդոյ Ազգ. Կեդր. Վարչ.

Գրեց ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Ազգ. առաջնակարգ ուսուցիչներէն Մարգարեան Գրիգոր էֆէնտիի աշխատասիրած սոյն դասագիրքն՝ իւր դիւրաւոյց մեթոդով, պարզ և ամփոփ պարունակութեամբն ըստ ամենայնի յանձնարարելի գործ մ'է՝ որ կուգայ կարեւոր մի պակաս լնուլ՝ մեծապես դիւրացնելով Օսմ. պատմութեան ուսումն մեր ազգ. Նախակրթարանց մէջ.

Ամէն թուղթի վրայ և պաղատանքն ազնիւ ու ճաշակաւոր տպագրութեամբ.

Գին 100 փարայ

Կեդրոնատեղին է Զարդարեան Գրատուն, Պոլիս Սուլ. Համամ. Կը գտնուի նաև բոլոր գրավաճառաց քով. 823 2—5

ԹԱՌԻԱՆԻ ՄԱՏԱԿ ՎԱԳՐԸ

Յուլիսի 23ին սահմանագլխի մի քանի լեռնականներ այցելութեան եկան մեզ. իրենց գիւղը, որոյ անունն էր Սուաբի, մեր բանակատեղին հինգ մղոն հեռի էր, գրեթէ Թառիանի վերին սահմանին վրայ.

Անոնցմէ մին խնայ տուաւ մեզ թէ մի քանի շաբաթներէ ի վեր վագր մը ահարկու նախիրներ կը գործէր՝ այդ երկրի մէջ. Ոչխարաց հօտերը նուազած էին և արդէն բնակիչք ալ մտադիր թողոյց զՍուաբի որ անխուսելի դարձած էր. Այլ ևս չկար ապահովութիւն ո՛չ ընտանի կենդանեաց համար, ո՛չ ալ մարդոց համար, որոգայթ, ծուղակք, դարանամոութիւնք և այլ ոչինչ կարողացած էին օգտակար լինել այս վայրագ կենդանւոյն որ արդէն ամենաահելի գազանաց մէջ կը դասուէր, գազաններ՝ որոց վրայ հին լեռնականներ բնաւ բան մը լսած չէին.

Այս պատմութիւնը բաւական էր Հօտ հարիւրապետին բնազդներն գրգռելու. Անմիջապէս հրամայեց հնդիկներուն իրենց ընկերանալ մինչեւ Սուաբի գիւղը, բոլորովին պատրաստ լինելով ինք ևս իւր որսորդական փորձառութիւնը և ճարտարութիւնը ի կիր արկանելու, այս բարի մարդոց համար, որք սակայն կը մտածէին մի քիչ այս ընծային վրայ.

Սկսաւ յառաջանալ. Արիւնոտ հետքեր վագրին ընթացքը ցոյց կուտային. Այս հետքեր կուղղուէին դէպ ի մի հատանելի անտառակ որ արդէն բազմիցս կարուած էր առանց մէջն բան մը գտնուելու. Որոշեցին պաշարել այս անտառը շրջանակ մը կազմելով, այնպէս որ կենդանին դէթ առանց տեսնուելու չպիտի կարենար անցնիլ.

Լեռնականներն ցրուեցան նուազ առ նուազ դէպի կեդրոն յառաջանալու եւ իրարու միանալու պայմանաւ, իրենց շրջանակը նեղցնելով. Հօտ հարիւրապետն, Բալկանի և ես մի կողմ կը գտնուէինք, Պանք և Ցօքս՝ միւս կողմը, սակայն միշտ ի հաղորդակցութեան գիւղացւոց հետ. Ակներեւ է զի այս մեր կազմած շրջանակի իւրաքանչիւր կէտ՝ վտանգալի էր, քանի որ մէն մի կէտի վրայ վագրը կրնար յարձակիլ. Բաց ասոնի վտահ էինք որ կենդանին անտառին մէջ կը գտնուէր. Ցիրաւի, այն հետքեր որք կը վերջանային մի կողմանէ, միւս կողմանէ չէին տեսնուէր. Զէնքք գիտեր թէ արդեօք իւր սովորական որջը ա՞նդ էր, քանի որ արդէն զանի (վագրը) ուրիշ ատեն փնտռած լինելով անդ չէին յայտնած գտնել, բայց այս վայրկեանիս կարծիքնիս այն էր թէ անդ ապաւինած էր կենդանին.

Առաւօտեան ժամ ութն էր. Ամենայն նախազգուշութեամբ տակաւ առ տակաւ կը յառաջանայինք, անձայն, պաշարման շրջանակը հետզհետէ սեղմելով. Կէս ժամ յետոյ առաջին ծառոց սահմանին վրայ էինք.

Այս միջոցին մի միայն կարելի էր տեսնել այն մարդիկ որք շրջանակին մի ամփոփ կամարը կը կազմէին, սակայն հարկ էր կատարեալ միաբանութեամբ յառաջխաղալ. Ցառաջագոյն որոշուած էր որ մեզմէ ամենէ առաջ անտառը մտնողը հրացանի հարուած մը պիտի արձակէր. Այս նշանը տուաւ Հօտ հարիւրապետն որ միշտ առաջին կերթար և սահմանը անցանք. Ժամացոյցս այն ատեն ցոյց կուտար ժամ 8 և 35 վայրկեան, մի քառորդ ժամ յետոյ շրջանակը նեղցած էր, մեր արմուկներ իրերաց կը դպէին. Կանկ առինք անտառին ամենէ թանձր մասին մէջ առանց բանի մը հանդիպելու.

Լռութիւնը մինչ ցայն վայր ըկ չոր ոստերու ազմուկովն էր խռովեալ, որք հակառակ առնուած նախազգուշութեանց կը ջնջնջուէին մեր ոտից ներքեւ. Սոյն վայրկենին ոռնալու ձայն մը լսելի եղաւ. «Անասունը անդ է՛» գոչեց Հօտ հարիւրապետ, ցոյց տալով անձաւի մը բերանը որ կը բացուէր մեծ ծառերու շարէ մը շրջապատեալ ժայռերու մի կոյտի վրայ.

Հարիւրապետն չէր սխալած. Եթէ երբէք ատ չէր վագրին սովորական որջը, գէթ հոն էր ապաստանած, տեսնելով զինքը պաշարեալ որսորդներու ամբողջ գնդէ մը.

Հօտ, Պանք, Ցօքս, Բալկանի, բազմամբ ի մերայնոց մտեցած էին անձուկ բացուածքին ուր կը վերջանային արեան հետքերն.

—Պէտք է ներս մտնել ըսաւ հարիւրապետն Հօտ.

—Վտանգաւոր ձեռնարկ մ'է այդ, դիտել տուաւ Պանք, առաջին անգամ մտնողին ծանր կերպով վիրաւորուելու վտանգը կայ.

—Սակայն պիտի մտնե՛մ, ըսաւ Հօտ, վտահ լինելով որ իւր կարբինը պատրաստ էր կրակ ընելու.

—Ինձմէ յետոյ հարիւրապետդ իմ պատասխանեց Ցօքս որ խոնարհեցաւ դէպի բացուածքն անձաւին.

—Ո՛չ Ցօքս, ո՛չ յարեց Հօտ, այդ ինձ կը վերաբերի.

—Ո՜հ, հարիւրապետդ իմ, պատասխանեց մեղմիւ Ցօքս, յանդիմանական չեշտով մը. եօթնկն ես եմ յետին.

Այսպիսի վայրկենի մը մէջ իւրեանց վագրերն հաշուելու վրայ էին մինչ,

—Եւ ո՛չ մեկերնիդ պիտի մտնէք անդ գոչեց Պանք. Ո՛չ, չ'պիտի թողում ձեզ.

—Թերեւս միջոց մը կայ ըսաւ Բալկանի ընդհատելով զայն.

—Ի՞նչ միջոց.

—Պէտք է ծխով լնուլ այս որջը, պատասխանեց հնդիկը, կենդանին պիտի ստիպուի յանանցաց թողուլ. իր տեղն. Մեզ նուազ վտանգաւոր եւ աւելի դիւրին պիտի լինի դուրսը սպասնել զանի.

—Բալկանի իրաւունք ունի ըսաւ Պանք. Ո՛ն բարեկամներ, չոր փայտ եւ խոր պէտք է. Լաւ մը խոցեցէք այդ բացուածքը. Հովմը, բոցն ու ծուխը ներս պիտի մղկ անասունն այն ատեն պիտի ստիպուի կամ խորոմիլ կամ խոյս տալ.

—Այս պիտի ասյ յարեց հնդիկը.

—Թող այնպէս լինի, պատասխանեց հարիւրապետն. Ատ պիտի գտնուինք անցած միջոցին զինքն ողջունելու.

Մի վայրկենի մէջ մացառներ, չոր խոտ և փայտեր ժողովուեցան— որք անպակաս են այս անտառաց մէջ —այրելի նիւթոց ամոլջ կայտ մը դիզուեցաւ անտառին մուտքին մէջ. Ներսը բան մը չէր շարժած. Բան մը չէր տեսնուէր այս մութ անցքին մէջ որ թաւէր զի բաւական խոր էր Սակայն մեր ականջներ չէին խաբուած, մը-ռընչիւնը մեկնած էր անտի աներկայ կերպով.

Ծուխերը բռնկցուցինք դուրսէն և բոցը բորբոքեցաւ. Թանձր և կծու մուխ մը կը բարձրանար, զոր հողմն անձաւին մէջ կը մղէր, որով ներքին օդն հեղձուցիչ կը դառնար.

Առաջինէն ահարկու մի երկրորդ մ-ռընչիւն լսուեցաւ յայնժամ, կենդանին ինքզինքը նեղը մտած զգաց իւր վերջին ապաւէնին մէջ և չը խեղթուելու համար անշուշտ պիտի ստիպուէր դուրս խոյանալ.

Վագրը կսպասէինք, ուղղանկիւնի ձեւով կեցած ժայռին կողնական դրիցը վրայ, որ կիսով չափ ծածկուած էր ծառերու բուներով, այնպէս թէն զի առաջին ոստման մը ընդհարումէն կը պաշտպանէր զմեզ.

Հարիւրապետը իրեն համար ամենէ վտանգաւոր վայրն էր ընտրած, ճշմարիտն խոստովանելու. սակայն ինքն անտառակին մի անցքին վրայ, որ միակ ճանապարհն էր անցնելու վագրին համար եթէ փորձէր անտառէն խոյս տալ. Հօտ իւր ծընդեցեալ մին ի գեռին խոնարհեցուցած էր լաւ ևս ապահովելու համար իւր հարուածը, և իւր կարբինը հաստատապէս ի յուս, մարմարի մը պէս բոլորովին անժարշ էր.

Ծուխերը բռնկցուելէն դրեթէ երեք վայրկեան յետոյ մի երրորդ մռնչիւն կամ լաւ ևս է ըսել խեղդուկի հռնչիւն որոտաց որջին բերանին մէջ. Բռնկած խոտերը մէկ մանրեւկրորդի մէջ ցիրուցան եղան և ծուխերու ամպի մը մէջ ահագին մարմին մը տեսնուեցաւ, վագրն էր այն ստուգիւ.

«Կրա՛կ» գոչեց Պանք.

Հրացանի տասն հարուածներ պայթեցան. սակայն խուցանք յետոյ թէ կենդանին և ո՛չ մի գնդակ էր ընդունած.

Իւր երեւումը խիստ արագ եղած էր. Ինչպէ՞ս կարելի էր ճշդիւ նշան առնուլ ծխաշղեաց ոլորապտոյտ ամպոց մէջէն, որք զինքն կը ծածկէին.

Իւր առաջին ոստումն էր յետոյ, թէեւ վագրը յերիւր խոնարհած էր, սակայն յեցակէտ մ'առնելու և նորագոյն զօրութեամբ խոյանալու համար դէպի թաւուտն.

Հօտ հարիւրապետ կենդանին կ'ըսպասէր ամենամեծ պարարիտութեամբ և խոյս տուած միջոցին գնդակ մը արձակեց որ վագրը ուսէն վիրաւորեց. Փայլակի արագութեամբ կենդանին մեր ընկերին վրայ յարձակած էր, գգեստեց զայն և այն միջոցին որ իւր ահարկու թաթովն նորա գլուխը պիտի ջախջախէր և ալ ճիրաններով զանկը փշրէր, Բալկանի ոստում մ'ըրաւ լայնաբերան դանակ մը ի ձեռին. Տակաւին մեր արձակած աղաղակը չէր դադրած, եւ արի հնդիկը գազանին վրայ յարձակելով անոր կոկորդէն բռնեց.

Կենդանին յետս դառնալով այս կատաղի մարդէն տապալեց հնդիկը ազդրի շարժումով մը և անոր վրայ խոյացաւ.

Բայց Հօտ հարիւրապետ յոտին կանգնած էր, ոստամբ մը, առնելով գետնէն այն դանակը զոր Բալկանի թողած էր, ապահով հարուածով մը ամբողջովին վագրին սրտին մէջ մխեց զանի.

Կենդանին գլորեցաւ.

Առաւաւելն հինգ վայրկեաններ բաւած էին վերջ տալու համար այս յանդիչ տեսարանին.

Հարիւրապետն տակաւին ի ծունր կրկնած էր երբոր իրեն մօտեցանք. Բալկանի դեռ նոր կը կանգնէր արիւնաթաթաւ ուսով. «Bay Marhyaga? Bay Marhyaga?» Կարդալակէն հնդիկներն որ կը նշանակ, վագրը մեռա՞ւ.

Այո՛, ստուգիւ մեռած էր. Ի՞նչ չքեղ կենդանի. Ցուլկէն մինչեւ պոչը 10 ոտք երկարութիւն ունէր, չափաւոր հաստակազմ, ահագին թաթերով, պտրպտարիկ ճիրաններով զինուած, որք կարծես հեւանաքարի վրայ սրուած էին.

Մինչդեռ մեք սոյն գազանին վրայ կ'զմայլէինք, հնդիկները վրէժխնդրութեամբ լի և իրաւացի կերպիւ յիշոցներ կուղղէին անոր. իսկ Բալկանի Հօտ հարիւրապետին մօտենալով.

—Շնորհակալ եմ հարիւրապետ. ըսաւ.

—Ինչպէ՞ս, շնորհակա՞լ ես, գոչեց Հօտ. Բայց նոյնիսկ ես շնորհակալ եմ քեզ քաջդ իմ. Եթէ դու չը լինէիր, կայսերական բանակի կարբինակրաց առաջին փաշտին հարիւրապետներէն մին կորուած էր.

—Եթէ դուք չը լինէիք, պիտի մեռնէի, պատասխանեց ցրուութեամբ հընդիկը.

—Էհ՛, սատանայ. մի՞թէ դու չէի՞ր դանակ ի ձեռին յարձակողը հարուածելու համար վագրը այն վայրկենին յորում իմ գլուխը պիտի ջախջախուէ՞ր.

—Դուք սպաննեցիք զայն հարիւրապետ, և այս ձեր քառասուն և վեցերորդ որսորդութիւնն է.

—Հուռա՛, հուռա՛. գոչեցին հնդիկները, հուռա՛, կեցցէ՛ հարիւրապետն Հօտ.

Եւ յիրաւի հարիւրապետը իրաւունք ունէր այս մատակ վագրը իւր հաշուոյն անցնելու, այսուհանդերձ Քալկանիի եւս հատուցում տուաւ անոր ձեռքը թոթուելով.

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՐԶՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՄԱՐՍԻԼԻԱ

Էնք հովանաւորութեամբ Ա. Աթոռոյն Սեբաստիոյ
9, Բէնդ—Դարձերին փողոց, 9

Արհեստական ուսմանց տեւողութիւնն է երկու տարի: Սակայն նախապատրաստական տարի մը, որ անհրաժեշտ է այն օտարազգեաց որք ըստ բաւականին չեն գիտեր Ֆրանսերէնն, յատկացեալ է այն երիտասարդաց որոց կրթութիւնը շատ տարրական է:

Վարժարանը գիշերանոց մը ունի օտար աշակերտաց համար. տարեկան վճարն է 1900 Ֆրանք: Դիմել վարժարանին Տնօրէնութեան: 587 11—15

ԳԱՐԹՈՊԱՂԵԱՆ ՓՈՓՈՒԱՌԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԹՈՒԱՌԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԷՏՍ ՄԱՆՈՒԱՑ

Գին 3 ղրուշ

ԴԱՍԱԳԻՐՔ Թ. ԽԱՌԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԱՑ

Գին 7 ½ ղրուշ

Մայրաքաղաքիս գլխաւոր վարժարանաց մէջ քանակագիտութեան ուսուցիչ Գարթոպղեան Երուանդ էֆէնտիի աշխատասիրած սոյն երկու թուառանութիւնք կրթական արդի ծրագրին համաձայն պատրաստուած են եւ Պատուելի Ուսումն. Խորհուրդէն գնահատուելով. վաւերացած եւ գլխաւոր վարժարանաց մէջ մուտ գտած են: Հայոց ԵՒԱՆԳԵԼԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ՝ որ իւր 40 էջ աւելի վարժարանաց պէտք եղած դասագրոց ընտրութեամբ այնքան խստապահանջ է, մեծապէս գնահատելով սոյն գասագրքերն ընդունած է իւր վարժարանաց մէջ եւ այս իսկ կատարեալ երաշխիք մ'է Գարթոպղեան թուաբանութեանց ընտրելագոյն մեթոդին եւ կատարելութեան:

Կը գտնուին ամէն հայ գրավաճառաց քով. 644 12—30

ՏՐ. ՔՆՈՐՍԻ

Հակատենդային դեղ, շինուած ի ձեռն

Մայրդքը Լուսիոս Պրունիկի, ի Հէօխրաք, Գերմանիա, որ միակ իրաւունք ունի սոյն դեղին պատրաստութեան, պաշտպանեալ արքայական արտօնագրով:

Տր. Քնորսի Անթիբէրիոն, երիտասարդաց համար 1 էն 2 կրամ կ'առնուի՝ ջրի կամ ուրիշ ո և է բմպելիքի մէջ լուծուելով, և ամենէն ազդեցիկ ու ամենէն ծանօթ դեղն է գլխու ցաւի, անգարի, ջղային ցաւի, յօդացաւի, ժանտատենդի, և ուրիշ շատ հիւանդութեանց մէջ լաւագոյն հականեխիչ դեղն է: Ջերմանպէս կը յանձնարարուի Բժշկական համալսարանէն

Կը գտնուի ամէն ծանօթ դեղագործ և դեղավաճառի քով.

Տր. Քնորսի Անթիբէրիոնի վրայ փընտռել Առէնի պատկերը: Իւրաքանչիւր տուփ անպատճառ կը կրէ Տր. Քնորսի ստորագրութիւնը կարմիր տառերով:

Զգուշանալ կեղծերէն: 515

ՍԳՈՅԻ ՄՕՌԻՒ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եղտրէզ Կ. Փոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Ագող և Փուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գիւղ ոչ կարող չէմ փոքրիկ ընել, այլ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

69

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐԻՔԸՆԹԱՑԻ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՈՅ 2,085,347

ՆՕՐԹՀԲԸՆ ԷՇՈՒՐԸԼԱՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի. 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պարսկաստանի մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար դիրենք ներկայացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասին 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — Մ Ա Ր Ի Թ Ա Ց Մ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,343

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը դիմեն Միրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ կամ Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեան։

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ
LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԻՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000, Վճարեալ վնասներն իրը 30,000,000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակս ընդհանուր դործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 2, Ճերէմեան խան, Գամոնտոյի Պանդային դիմաց։

Ընդհանուր դործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի
ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԻԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

186

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼԻՎԷՐՊՈՒԼ և ՄԱՆՉԷՍԹԷՐԻ ՄԻՋԵ ԲԱՆՈՂ ՇՈՒԷՆԱՒԱՏ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Վանօրուա	4200	Ֆիֆիրօ	3000
Ֆերոս	4000	Սպոլրիա	3000
Օսմանլի	4000	Նէրթիա	3000
Աէսոսդէիս	3250	Բէրա	3000
Լիպա	3250	Լօդիւա	800
Մակսալա	3250	Սրինտա	800
Մարիոթիս	3250	Սէսիլ	700

Բէրա շոգենաւը, նաւապետ Ֆոդրիսդը, սեպտեմբեր 21|3 հոկտեմբեր Լիվրուլլն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

276 — 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

Ատտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

ԼՈԳԱՐԱՆՆԵՐՆ ՀԵՇՏԱԲՈՅՐ ԿԸ ԽՆԿՈՒԻՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐՈՎ

Լոգարանի եւ արդուզարդի համար

Այս աղերն, առողջապահական նշան կատարելութիւններ ունենալով շատ անուշ կ'դնեն ջուրը և հեշտալոյր հոտ մը կուտան նոցա։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐԸ անհրաժեշտ ազդեցութիւն ունին գեղեցկացնելու և պաշտպանելու համար մարմնոյ թուլամարմնոյ ընծայելով զայն, և գոյնին տալով գեղեցիկ թարմութիւն։

Արեւելեան Անուշահոտ Աղերը գործածելու են ՀԻՒԱՆԴԱՑ ՍԵՆԵԿԻՆ ՄԷՋ. որ կը դնուին օգտ զովացնելու և հաճոյ են հոտոտելոյ։

Այս աղերուն հականեխական յատկութիւնները շատ օգտակար են մեծի հիւանդութեանց։

Ս. ԹՐԻՎԱԶՈ և ԸՆԿ. 27, Ճնշոտի Սպ.լեան
Դիմել առ միակ գործակալն ի Թուրքիա
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒՆԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Ապահովանոցին քով, կայսրական Ղալաթիոյ Թրամուէյէն, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։

69

ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ ԳԱՐԵԶՈՒՐ

Ծրիսէնլուանսի Բէլ Այր կ. Պոլսոյ կը լմնցին և բոլոր երկրաց ամէնն սքանչելագեղ յարմար ըմպելիքն է։ Այս գանկրը չպարունակեր ոչ մէկ վնասաբեր թիւր և ամէնն հոգալաւոր քիմիագէտներն կը նկատուին գերազանց ալեարանին գարեջրներն։

Զամաւորը և երկարատեւ գործածութիւնը ի էրէ-ալան կոտոր ՆԷՆԴ-ՆԷՆԴ, սխրաբար բանոյ և շատ նպաստաւոր ազդեցութիւն կ'ունենայ սկսուցած հիւանդութիւնի վրայ։ Այս գարեջրը կը յանձնարարուի նշանաւոր բժիշկներէ։

Դիմել ի Կեդրոնատեղին և Գործակալին
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒՆԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Ապահովանոցին քով, կայսրական Ղալաթիոյի Թրամուէյէն, թիւ 95 եւ 97, Ղալաթիա։

76

ԴԵՂ ՁԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՂԻՆ

Տարբեր Ալէրի ջերմային հիւանդութեանց այս դեղն որ անխուսափելի թանկագին մի է զատ բուսեալ, է դեղանոցամ և ապրա կազմելի ամէն տեսակ ֆիզիկական բաղադրութեանց, որ լասաբ կուգան նոնանալու ատ բերու ի բերման կիմանայ վատ ուսապատնեայ օդերէն, որուն օգտակար ազդեցութիւնը ի ապաքինիլ ասոդ յատկապէս ի երաշխաւորեալ է նոյա անհամար արդեանց ասոդ գիտութեանէն։ Այս ֆիզիկական խանդարութիւնքն յատակ կուգան սրտի մէջ յոգնած թունաւոր ածնէ բերի նեղութեան մէջեն, որոյ թագերէն անցնելով կը մտնէն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդը, և յետոյ որ բերէն տեսակ տեսակ բերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորութիւն, որոյ աստուածները ստուգած է։ Ամառն մեծ գարբեցաւոր ջերմն, ընդհանուր բերն, մարդասին տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ սկսուցեալ ի տենդութիւնք կը պատահին այն սեռի ուր մի ներքոյ ապրիանես և թունաւորեալ ճահիճներէ կամ ճանճաբուծ վայրերէ բուրեալ ծանահոտ նիւթերով, կամ բազարանոցներէ և տեղանոցներու ծանրամիներէն ելած թունաւոր կաղբերով, զորս մարդիկ կը ծծեն մեծաբոյս։

Ալէրի ջերմի ու տենդից դեղն կը նշանի այդ թունաւոր նիւթոց կամ կաղբոյ ազդեցութիւնը և պարտ կը վանէ զայն մարմնոյն մէջեն, որպ զործածութիւնն սառագաչա տնվատանգ և անվնաս է և օգտաւորագ, մանաւանդ հրատապ հանմատամ զործածութ։ Կը ծախսուի Միսիոնն և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ և Զամանիա Կատանն նուպատոյ։ 168

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1686

1889 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՅՆՈՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վաղորդեան ԺԸ-ով ղամանակներ	Կէսօրէն ետոյ ղամանակներ
11 45 Վանք. Զէնկլ. Պէյլեր. Գուգլ. Պէշիկ.	1 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամվ. Պէպէք Ր. Չիսար Պոյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէյօր. Մէրտ Եէնիմ.
11 45 Ամրավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.	2 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամվ. Պէպէք Ր. Չիսար Մէրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիր. Մէրտ Եէնիմխալլէ
11 45 Եէնիմ. Եէր. Պէյրիք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մէրկ. Ր. Չիսար Պէպէք Ամվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ	2 15 Իսպ. Գուգլ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Չիսար Գանլը. Զուգ. Բարպ. Պէյպ Թարպ. Պէյիր. Մէրտ. Եէնիմ.
11 45 Պէյգազ. Բարպ. Զուգգ. Գանլը. Ա. Չիսար Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուգլ.	2 15 Գապաթ. Իսպ. Պէշիք. Գուգլ. Օրթ. Ամվ. Զէնկէլ. Ամրավ. Գանա. Ա. Ա. Չիսար Գանլը. Մէրկ. Եէնիք. Բարպ. Պէյր. Թարպ. Պէյիր. Եէնիմ.
12 30 Ր. Ա. Գավազ. Եէնիմ. Մէրպ. Պէյտ. Թարպ. Պէյգազ. Բարպ. Զուգ. Գանլը. Ա. Չիսար Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուգլ. Իսպիտ.	3 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամվ. Պէպէք Ր. Չիսար Պոյաճ. Պէշ. Մէրտ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիր. Մէրտ Եէնիմ.
1 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիք. Թարպ. Եէնիք. Մէրկ. Ր. Չիսար Պէպէք Ամվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.	4 — Իսպ. Գուգլ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Չիսար Գանլը. Զուգ. Բարպ. Պէյգազ Թարպ. Պէյիր. Մէրտ. Եէնիմ.
1 45 Եէնիմ. Մէզպ. Պէյիրքաթ. Թարպ. Պէյգազ Բարպ. Զուգ. Գանլը. Ա. Չիսար Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյ. Գուգ. Պէշիք.	4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամվ. Ր. Չիսար Եէնիք. Թարպ. Պէյիր. Մէրտ. Եէնիմ.
2 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյրիքաթիք Թարպ. Եէնիք. Մէրկ. Ր. Չիսար Պէպէք Ամվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.	5 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամվ. Պէպէք Ր. Չիսար Մէրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիր. Մէրտ Եէնիմ. Ր. Ա. Գավազ
3 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէյրիք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մէրկ. Պոյաճ. Ր. Չիսար Պէպէք Ամվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ	6 — Գապաթ. Իսպ. Պէշիք. Գուգլ. Օրթաք Ամրավ Ր. Չիսար Մէրկ. Եէնիք. Բարպ. Պէյգ. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 20 Եէնիմ. Մէզպ. Պէյրիք. Թարպ. Պէյգազ Բարպ. Զուգ. Գանլը. Ա. Չիսար Գանա. Վանիք. Զէնկլ. Պէյլ. Գուգ. Իսպ.	7 — Պէշիք. Իսպ. Գուգկանմ. Օրթաք. Պէյլէ Զէնկէլ. Ամրավ. Գանալ. Ա. Ա. Ր. Չիսար Մէրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիր. Մէրտ Եէնիմ.
4 15 Մէզպ. Պէյրիք. Թարպ. Պէյգազ Բարպ. Զուգ. Գանլը. Ա. Չիսար Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուգ. Պէշիք.	8 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամվ. Պէպէք Ր. Չիսար Մէրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիր. Մէրտ Եէնիմ.
4 30 Եէնիմ. Մէզպ. Պէյրիք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մէրկ. Պոյաճ. Ր. Չիսար Պէպէք Ամվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.	9 15 Պէշիք. Օրթ. Ամվ. Գանա. Ա. Չիսար Գանլը. Զուգ. Բարպ. Պէյգազ Թարպ. Պէյիր. Մէրտ.
5 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյրիք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մէրկ. Պոյաճ. Ր. Չիսար Պէպէք Ամվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ	10 5 Գապ. Գուգկ. Պէյլէր. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Չիսար Գանլը. Զուգուգլէ Բարպ. Պէյգ. Թարպ. Մէրտ. Ր. Ա. Ա. Գավազ
7 — Եէնիմ. Պէզարպ. Պէյրիք. Թարպ. Պէյգ. Բարպ. Եէնիք. Մէրկ. Գանլը. Ր. Ա. Չիսար Գանալ. Ամրավ. Զէնկլ. Պէյլ. Օրթ. Գուգկ. Պէշիք. Իսպ.	10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպէք Ր. Չիսար Մէրկ. Աթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
7 45 Ա. Ր. Գավ. Մէզպ. Պէյրիք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մէրկեան Ր. Չիսար Պէպէք. Ամվ. Օրթաք. Պէշիկ.	11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպէք Ր. Չիսար Մէրկ. Աթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
8 45 Մէզպ. Պէյրիք. Թարպ. Պէյգազ. Բարպ. Զուգ. Գանլը. Ա. Չիսար Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուգկ. Իսպ.	11 — Գուգկ. Պէյլէր. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Չիսար Գանլը. Զուգ. Բարպ. Պէյգ. Թարպ. Պէյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
9 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէյրիք. Թարպ. Եէնիք. Պոյաճ. Ր. Չիսար Մրիմ. Գուգուչ. Օրթ. Պէշիք.	12 — Պէշիք. Օրթ. Գուգլէր. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Չիսար Մէրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիր. Մէրտ Եէնիմ.
10 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Մէրկ. Ր. Չիսար Պէպէք Ամվ. Օրթ. Պէշիք.	
10 30 Եէնիմ Մէզպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Պոյաճ. Ր. Չիսար Ամվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.	
10 35 Եէնիմ. Մէզպ. Պէյ. Թարպ. Պէյգազ Բարպ. Զուգ. Գանլը. Ա. Չիսար Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուգ. Իսպ.	
11 — Մէզպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Մէրկ. Ր. Չիսար Ամվ. Օրթ. Պէշիք.	

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՊԻ ՕՀԱԲԲԱԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԵԱՆ ՅԱՒՏ ԻՒՂ

Իբրեւ ոսկի որ լաւ է սոսոյսով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈՊԻ և ՊՕՈՒՆԻ,
ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ անսորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իրեն ինքնին ներու յատկութիւններն ալ ունի։

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճղաձութիւնը

Թիւիկներէն ընդունուած է, անորժ համ ու ունի, դեղարմատ է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Դործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄԱՄԻՐ ԵՒ ՀԻՐՋԻ. 443

"ՖՕՐԹՈՒՆԱ,,

Ընդհանուր ապահովագրական Անանուն Ընկերութիւն

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ՊԱՐԻԶԱՅԻ 1868
Դրամագլուխ. 1,875,000 ֆր.
Պահեստ. դրամ 1,337,000 »

"ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖԷՐ,,

Ծովային, Գետային եւ Ցամաքային ընդհանուր ապահովագրական Ընկերութիւն

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ՏԻՒՍԵԼՏՕՐՖ, 1845
Դրամագլուխ. 3,750,000 ֆր.
Պահեստ. դրամ 3,099,367·15

Ընկերութիւնքս որը միացեալ են Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ, փոխադարձ երաշխաւորութեամբ ի՛ապահովագրեն ամէն տեսակ վաճառք և դրամածրարներ, ընդդէմ ծովային, գետային և ցամաքային փոխադրութեան վտանգաց, խիստ չնչաւոր պայմաններով։

ՀԱՆԶԷ ԱԹԻՇԷ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԻՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ՀԱՄԲՈՒՐԿ ՅԱՄԻՆ 1874

Դրամագլուխ 3,750,000 ֆր.
Պահեստի դրամ 600,000 »

Ընկերութիւնս ի՛ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամէն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ ապրանքներ, ամենաչնչաւոր պայմաններով։ 583

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ ուզողներ կը հրաւիրուին դիմել առ ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, ընդհանուր գործակալ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց, ի Պոլիս, Պալչէ-Դավութ Բասիմ Փաշա Խան, թիւ 13 և 14։

THE CROWN PERFUMERY COMPANY

ՀՈՏԱԻԼՏ ՆԻԻԹՈՑ ԴՈՐԾԱՐԱՆԸ Ք. ԼՈՆՏՈՆԻ «ԹԱԴ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

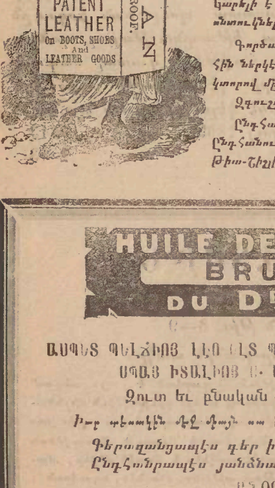

Այս գեղարուեստիները շատ խիստ են, և անբաղդատելի են իրը բուրման աւատութիւն և տեւականութիւն։ Աւելի անոնց մէկ քանին անուններն։

ԹԷՆԻ, ՎԱՌՈՒ (Թէնի փայլ)
ՎԱ Տ ՎԻԼԼԻՔ (Մամ շա անուառաց)
ԼԻԼԻՕՎԱՏՏ (Վանիլի ոնո շան հոտաց)
ՊՈՆԱՊԷ ԲՈՒՔԵ (Ճերմակ վարդ)
ԳԱՐԴԵՆ ԻՆՆ ՎԻԼԼԱԳԷ
ՀՈՒՆԳԱՐԻ ՀԱՅԼՈՒՆԳՈՒՆ
ԲՈՒՔԷ ՏԷ ՖԼՈՒԹԻ

ՄՈՒՍԿԱՏԵԼԼ
ՀՈՒԹԻ ՎԻԼԼԻ
ԼԻՆ ՊՈՒԷԼ
ԲԱՐԱՆԳԱՅԻ
ԼԻՆ ՎԻԼԼԻ
ՕՐՆԻՍԿԻ ԼԻՊՈ

Այս և սապէս ուրիշ հոտաւետ նիւթեր մեծ հոչակ հանած են Եւրոպայի ամբողջ, ազնուականութեան և բարձր դասուց մէջ իրենց հոտին փափկութեան և տեւականութեան համար։

ԱՆԳԼԻԱՅԻՆ ԱՆՑՈՒԹԱԿԱՆ ՊԱՆՈՆԻՆ ՋՈՒՐԸ։ Ուրիշ ոչ ոք է գործածողներէ եւ անէն գերազանց։ Մէկ փոքր միայն կը բաւէ։

ՕԲԱԼԻՆ ՓՈՇԻ ԳԼԻՄԲԻ ՀԱՄԱՐ։ Այս փոշին յաջողած է մինչեւ հիմա բոլոր գործած հանձներուն անդ և ընդունուած է ազնուականութենէն և բարձր դասէն։ Դիմաց գոյնին փափկութիւն կուտայ, առանց հետք թողու, մորթը կը պահպանէ ապրեւէն, հովէն, և փշտիկները կ'արգիլէ։

Կեղծեցողներ զգուշանալու համար, պէտք է դիմել միայն Կ. Պոլսոյ միակ գործակալին ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒՆԱՆԻ
231 Անգլիական ընդհանուր Մթերանոց Թիւ 95 և 97, եւ իւրաքանչիւր Դեղագործ, Թրամուէյից կայսրական մօտ, Վոյվոտայի պահպանոցին կից։

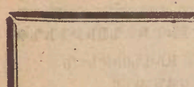

Coleman's Liebig's Extract of MEAT & MALT WINE

ԳՈԼԻՄԱՆԻ ԳԻՆԻՆ Հ'շատամամ և կազդուրիչ ըմպելի մ'է, բաղկացեալ Նորդի դինի, և Լիեբիգի մսի հիւթէ և ալաթի հիւթէ, ապա՝ ով որպէս նուազանդ, զօրաւոր և զրդուչ կառնուլ մը որ թէ տղայ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս։

Թէպէտ կան հոմանարարներ հաւանած է նոնա և բարձրաց ի դիտելիք յան նարարեալ է Հ. Ա. ԲԻ ԱԲԵԼԻ ԲԻՆԻՆ զրեան են իրենց գկայուրիւններու։ Ասա կը թարգմանենք գ'ալաթիէնն տարբեր։

Թ. ՐԷՅՆԱԼՏ ՅՈՒՆԷՍ Ք. Ռ. Ս. Լ. Լ. Մ. Ի. Ա. Ր. Ա. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լորն Բոտ և 24 Համիլդոն Պուլէյ

Ք. ընտիր, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք.—Ինձատ առնելով խրդալս մը ինձ համար գտնարան (բուրեր, կը փափաքիմ յայտնապես գուցեցել ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր ՄԹԻՒ և Մալթի պատասատութենէն։ Քանի քանի անգամներ տեսան եմ սաստ ուռողարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատասխան եմ գրել, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զոր պարզ գիտնին (առանց մուգի) չպիտի լինար տալ։

Ընդունելիք, և գրեն մ։

Թ. ՐԷՅՆԱԼՏ ՅՈՒՆԷՍ

Ի վերջոյ, մեր բարեսէր գլխաւոր բժիշկը ցերմանաց յանձնարարած եմ զայն։

Հարցնել ԳՈՒԼԴԻՆԻՆ ԳԻՆԻՆ Լիեբիգի մսի և Մալթի խառնուրդով, գգուշանալ կեղծերէն։

Գնեցեք սառարերէն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գալինան և բիւրերութեան գործարանին

Ս. Ձորձ Նորուիչ և Լոնտոն։

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒՆԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահպանոցին քով, կայսրական Ղալաթիոյ Թրամուէյէն։ Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

MYRTOL du Dr LINARIX

1244 — *Lauréat de la Faculté de Médecine de Paris*

Le **MYRTOL LINARIX** est présenté sous forme de **Globules** employés avec le plus grand succès contre les

AFFECTIONS CHRONIQUES DE LA POITRINE :
Rhumes, Bronchites, Catarrhe, Asthme avec Oppression et Palpitations.

Les **GLOBULES DE MYRTOL LINARIX** doivent être pris à la dose de 6 par jour : 2 le matin, 2 vers midi et 2 le soir.

Toutes les personnes qui prennent les **VÉRITABLES GLOBULES DU Dr LINARIX** *s'accordent à reconnaître qu'elles respirent plus facilement.*

Exiger les **Véritables Globules Linarix** *de* CLIN & Cie, *de* PARIS, *que l'on peut se procurer chez les Droguistes et Pharmaciens.*

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Խիստ յարմար է ներկելու համար կոշիկներն, որք առաջին անգամն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու։ Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամբողջ շաբաթ մը կը տեւէ։ Կոշիկներն անթափանցելի կ'ընէ ջուրի և խոնաւութեան։ Տիրոջ կամ ուրիշ ազատութիւնները դիւրաւ կը վերցուին թրջած լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը։

Այս ներկը կը յարմարի արանց և կանանց ամէն տեսակ կոշիկներու։ Կարելի է դործածել զոյն՝ նորոգելու համար ճամբորդութեան կաշեանուռները։

Գործածման եղանակ։ Ներկելի տուարկին քնամով սրբել, այնպէս որ հին ներկին հետք չմնայ։ Ապա փայլուն հեղուկին բռնել, կամ՝ սպունգի կտորով մը կամ վրձնով։ Թրջուած մակերեսին թեթեւն կը չորնայ։

Զգուշանալ կեղծերէն։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒՆԱՆ, Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, Պահպանոցին քով, կայսրական Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 78

HUILE DE FOIE DE MORUE
BRUNE-CLAIRE
DU Dr DE JONGH

ԱՍՊԱՏ ՊԵԼՃԻՈՅ ԼԼՈ ԵԼՏ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆԵՆ, ԱՆՊԵՏ ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԷԳԻՈՆԻ ՍՊԱՏ ԻՏԱԼԻՈՅ Ե. ՄՈՐԻՍ ԵՒ ԼԱՆՋԻՐ ՊԱՏՈՒՈՂՆԵՆԻՆ

Զուտ եւ բնական · դիւրաւ կը խմուի եւ կը մարսուի

Իրը տեսակին ինքն դիրն ու է որ կը բռնանքուին քոլոր բոնիկ ուղիները

Գերազանցապէս դեր ի վեր ժողոյն կամ բաղադրեալ իւղերէն

Ընդհանրապէս յանձնարարեալ ամէնէն նշանաւոր բժիշկներէն

ԱՆՕՐԻՆ Կ ԱԶԴՈՒՈՒԹԻՒՆ

Ընդդէմ թոքախտի, կուրծքի և կոկորդի հիւանդութեանց

Ընդհանուր տկարութեան, մանկանց ճղաձութեան 442

Հիւծման, և բոլոր խոյլային հիւանդութեանց

Կը վաճառուի մթմիայն սրուակներով որք գաւսիլին և ներքին պիտակին վրայ կը կրեն ՋԻ ԺՈՆԻՆ և ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՅՈՒՐՈՅ եւ ԸՆԿ սոսարար թիւնն—Զգուշանալ կեղծերէն

Կեդրոնատեղի՝ ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՅՈՒՐՈՅ և ԸՆԿ., 210, Հայ Հոլպորն, Լոնտոն.

Կը դտնուի ամէն երկրաց բոլոր լաւ դեղատանց մէջ

Ի Կ. Պոլիս մեծաքանակ կը վաճառուի ի ԴԵՂԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՋՐԵՐՈՒԻ ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԵՂԵՐՈՒ, Վոյվոտա փողոց, 54, 56 և 58 Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։— Փաքրաքանակ կը վաճառուի դեղատանց մեծ մասին մէջ։